

Misioni i BE-së për Sundimin e Ligjit Raporti i Monitorimit të Drejtësisë

**Gjetjet dhe rekomandimet
Mars 2020 – tetor 2021**

Dhjetor 2021

Misioni i BE-së për Sundimin e Ligjit Raporti i Monitorimit të Drejtësisë

**Gjetjet dhe rekomandimet
Mars 2020 – tetor 2021**

Dhjetor 2021

PËRMBAJTJA

Lista e shkurtesave.....	5
Parathënie	7
1. Hyrje	9
2. Gjetjet nga monitorimi sistemik	10
2.1 Përdorimi i tepruar i paraburgimit dhe efektet e mundshme ndëshkuese	10
2.2 Kohëzgjatja e tepërt e paraburgimit pa vendim të formës së prerë	12
2.3 Një rritje e lehtë e seancave joproductive.....	13
2.4 Regjistrimi i procedurave gjyqësore.....	15
2.5 Institucionet shtetërore si palë të dëmtuara	17
2.6 Mungesa e progresit në trajtimin e rasteve të profilit të lartë dhe të ish-EULEX-it	18
2.7 Zbatimi i sanksioneve penale përfundimtare.....	20
3. Gjetjet e monitorimit tematik.....	22
3.1 Anti-korrupsioni	22
3.2 Krimet sipas të drejtës ndërkombëtare	24
3.3 Të drejtat pronësore	26
3.4 Privatizimi dhe likuidimi	27
3.5 Administrata e gjykatës - Sistemi Informatik për Menaxhimin e Lëndëve (SIML).....	29
3.6 Dhuna në baza gjinore	31
3.7 Qasja në drejtësi për viktimat e dhunës në familje gjatë pandemisë me COVID-19	32
Shtojca I - Lista e rasteve të monitoruara dhe të referuara	36
Ish-rastet e EULEX-it	36
Ish rastet e krimeve të luftës të EULEX-it.....	43
Rastet që nuk kanë qenë të EULEX-it	45
Rastet e krimeve të luftës që nuk ishin të EULEX-it.....	50

LISTA E SHKURTESAVE

AKK	Agjencia Kundër Korrupsionit
CAR	Caktimi Automatik i Rasteve
TFAK	Task Forca Anti-Korrupsion (PK)
GJTH	Gjykata Themelore
SIML	Sistem Informatik për Menaxhimin e Lëndëve
NJML	Njësia për Monitorimin e Lëndëve
GJA	Gjykata e Apelit
KPRSFJ	Kodi Penal i Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë
KPP	Kodi i Procedurës Penale
QP	Qendra e Paraburgimit
KEDNJ	Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut
GJEDNJ	Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut
DHBGJ	Dhuna në Baza Gjimore
GLPS	Grupi për Studime Juridike dhe Politike
SHKK	Shërbimi Korrektues i Kosovës
KGJK	Këshilli Gjyqësor i Kosovës
PK	Policia e Kosovës
AKP	Agjencia Kosovare e Pronës
PAAKP	Paneli i Ankesave i Agjencisë Kosovare të Pronës i Gjykatës Supreme të Kosovës
KKPK	Komisioni për Kërkesa Pronësore të Kosovës
AKKVP	Agjencia Kosovare për Krahasimin dhe Verifikimin e Pronës
KPK	Këshilli Prokurorial i Kosovës
MPB	Ministria e Punëve të Brendshme
AKP	Agjencia Kosovare e Privatizimit
DHPGJS	Dhoma e Posaçme e Gjykatës Supreme
NJSH	Njësia Speciale e Hetimeve (PK) (ish-TFAK)
PSRK	Prokuroria Speciale
GJS	Gjykata Supreme
NJHKL	Njësia për Hetimin e Krimeve të Luftës (PK)

PARATHËNIE

Ky është raporti i dytë i EULEX-it për Monitorimin e Drejtësisë në dispozicion për publikun e gjerë. Më parë këto raporte ndaheshin vetëm me vetë gjyqësorin dhe institucionet me përgjegjësi specifike në sektorin e sundimit të ligjit si: Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës, Policia e Kosovës, Ministria e Drejtësisë dhe Ministria e Brendshme. I pari u publikua në tetor 2020. Ndërkohë, një raport special për efektet e pandemisë COVID-19 në sundimin e ligjit u publikua nga ky Mision në maj 2021, ku përfshihen rekomandime konkrete që ndërlidhen me pandeminë.

Duke pasur parasysh pritjen pozitive të tyre si nga gjyqësori ashtu edhe nga publiku në përgjithësi, ku përfshihen organizatat e shoqërisë civile të cilat vetë janë të angazhuara në monitorimin e gjyqësorit të Kosovës, ne kemi vendosur që të vazhdojmë me praktikën e vënies në dispozicion të këtyre raporteve edhe për publikun e gjerë në interes të transparencës dhe si mjet për t'i mbështetur përpjekjet e vazhdueshme për reformimin e sistemit të sundimit të ligjit në Kosovë.

Në kohën kur Misioni i BE-së për Sundimin e Ligjit në Kosovë e filloi të ashtuquajturin monitorim të fuqishëm të sistemit të drejtësisë në Kosovë në qershor 2018 nuk mund të merrej si e mirëqenë se ai do të funksiononte. Në fund të fundit, asnjë organizatë tjetër ndërkombëtare nuk kishte kryer ndonjëherë më parë një vlerësim sistemik dhe tematik të një game kaq të gjerë të aktiviteteve policore, prokuroriale dhe gjyqësore duke i përfshirë ekspertët e saj që ndodhen në institucionet e rëndësishme të sundimit të ligjit në Kosovë si dhe qasjes së plotë tek partnerët e saj në këto fusha. Për më tepër, monitorimi i EULEX-it synonte ta mbulonte të gjithë zinxhirin e drejtësisë penale dhe aspektet komplekse të sistemit të drejtësisë civile siç janë të drejtat pronësore dhe çështjet e privatizimit.

Një detyrë e tillë gjithëpërfshirëse monitoruese është një sfidë dhe përgjegjësi e madhe për Misionin, i cili deri më tani ishte i angazhuar në një rol ekzekutiv. Duhet theksuar se ky monitorim kryhet në partneritet me Kosovën dhe ka për qëllim mbështetjen e reformave për sundimin e ligjit.

Tre vjet e gjysmë më vonë dhe me pesë raporte "tashmë të publikuara nga Misioni", monitorimi i fuqishëm i drejtësisë nga ana e EULEX-it po funksionon mirë dhe është duke dhënë vrojtime konkrete dhe të bazuara në fakte, si dhe rekomandime për institucionet e sundimit të ligjit dhe juristëve në Kosovë. Raportet e këtij Misioni janë bërë një referencë për sistemin e sundimit të ligjit në Kosovë, në veçanti për shumë kolegë tanë në policinë, prokurorinë dhe gjykatat vendase. Ato përdoren edhe nga partnerët ndërkombëtarë si brenda ashtu edhe jashtë Bashkimit Evropian, si dhe nga organizatat e shoqërisë civile të Kosovës, juristët dhe qytetarët në fjalë për ta kuptuar se pse sistemi i sundimit të ligjit është ende shpesh herë i dëmtuar nga mosefikasiteti, vonesat e gjata dhe, ndonjëherë praktikatat e dyshimta.

Raportet e EULEX-it për Monitorimin e Drejtësisë ofrojnë një diagnozë si dhe një prognozë të aspekteve kryesore të funksionimit të sundimit të ligjit në Kosovë. Duke ofruar gjetjet lidhur me atë që është duke funksionuar mirë në sistemin ligjor dhe çfarë ka gabim në këtë sistem, si dhe rekomandime konkrete dhe praktike për atë që duhet përmirësuar, raportet e EULEX-it

duhet të shërbejnë si një mjet për politikë-bërësit dhe ligjvënësit, si dhe për organet përkatëse që e mbikëqyrin punën e hetuesve të policisë, prokurorëve dhe gjyqtarëve, ashtu që t'i marrin parasysh dhe ndërmarrin masat që synojnë forcimin e sistemit të sundimit të ligjit në Kosovë.

Kjo nuk do të ishte e mundur kurrë pa përkushtimin dhe profesionalizmin e shumë ekspertëve ndërkombëtarë dhe vendas të EULEX-it dhe kolegëve të tyre kosovarë në stacionet policore, prokuroritë dhe gjykatat anembanë vendit. Ne jemi këtu si partnerë.

Sikur raportet paraprake të monitorimit, ky raport është rezultat i një "angazhimi të përbashkët" ndërmjet EULEX-it dhe partnerëve të tij në mënyrë që sistemi i sundimit të ligjit në Kosovë të bëhet më i përgjegjshëm, transparent dhe efikas, si dhe ta rrisë integritetin dhe qëndrueshmërinë e tij. Përfundimisht, ai duhet ta mbështesë gjithashtu përpjekjen e Kosovës që t'i afrohet më shumë vijës së finishit të procesit të saj të përafrimit me BE-në.

Lars-Gunnar Wigemark
Shef i Misionit

1. HYRJE

Përmes Njesisë së tij për Monitorimin e Rasteve (NJMR), Misioni i BE-së për Sundimin e Ligjit në Kosovë - EULEX, është duke e bërë vlerësimin e funksionimit të Policisë së Kosovës (PK), prokurorisë dhe gjyqësorit nga aspekti i përputhshmërisë procedurale, substanciale dhe ligjit për të drejtat e njeriut. Monitorimi i fuqishëm nga ana e Misionit shtrihet nëpër tërë zinxhirin e drejtësisë penale (policia, prokuroritë dhe gjykatat) si dhe në disa aspekte të sistemit të drejtësisë civile. Raporti i pestë monitorues e mbulon periudhën nga marsi 2020 deri në tetor 2021.

Vlerësimi kryhet përmes monitorimit sistemik dhe tematik të rasteve të zgjedhura penale dhe civile, përfshirë raste të profilit të lartë dhe raste që më parë janë shqyrtuar nga EULEX-i deri në qershor 2018. Ky raport përbëhet prej dy pjesëve, të cilat në mënyrë respektive fokusohen në monitorimin sistemik dhe tematik.

Pjesa që mbulon monitorimin sistemik fokusohet në çështjet e identifikuar gjatë monitorimit të rasteve individuale të cilat kanë dimension sistemik, pra që tregojnë për praninë e mundshme të ndonjë problemi në një shkallë më të gjerë nëpër tërë sistemin. Kjo u arrit duke i monitoruar procedurat e paraburgimit, raportin e seancave produktive, mënyrat e regjistrimit të seancave gjyqësore, rastet në të cilat palë të dëmtuara ishin institucionet shtetërore, ecurinë e rasteve të profilit të lartë dhe zbatimin e sanksioneve penale.

Pjesa që mbulon monitorimin tematik i identifikon çështjet në bazë të monitorimit të llojeve specifike të rasteve, si krimet e kryera nga urrejtja apo paragjykimet, apo dhuna e bazuar në gjini (DHBGJ). Fushat tematike të monitoruara nga EULEX janë: korrupsioni, krimet sipas të drejtës ndërkombëtare (krimet e luftës, krimet kundër njerëzimit dhe gjenocidi), të drejtat pronësore, çështjet e privatizimit dhe likuidimit, administrimi i gjykatave, DHBGJ dhe nivelin e qasjes në drejtësi të viktimave të dhunës në familje.

Këto tema janë identifikuar meqë ato janë relevante për nga perspektiva e të drejtave të njeriut dhe e drejtësisë tranzicionale. Duke u bazuar në gjetjet, në çdo kapitull të këtij raporti janë dhënë rekomandime kyçe. Shtojca I e përmban një përmbledhje të rasteve të përmendura në këtë raport.

Ky është raporti i pestë nga monitorimi sistemik dhe tematik që është përgatitur nga EULEX-i që nga fillimi i vitit 2019 dhe raporti i dytë me radhë i cili bëhet publik për opinionin. Të gjitha raportet e mëparshme janë ndarë me Ministrinë e Drejtësisë, Këshillin Gjyqësor të Kosovës (KGJK), Këshillin Prokurorial të Kosovës (KPK), Policinë e Kosovës dhe të gjitha institucionet e tjera vendase dhe organizatat ndërkombëtare relevante. Ato përmbajnë gjetje dhe rekomandime për përmirësime në sistemin e sundimit të ligjit me qëllim që të ndihmohen institucionet e drejtësisë në Kosovë që të arrijnë përputhshmëri më të madhe me legjislacionin kosovar, me standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut dhe me praktikën më të mira të BE-së.

EULEX-i, gjithashtu, përgatitë dhe zbaton projekte të cilat ofrojnë masa të trajnimeve dhe shkëmbime të praktikave më të mira për partnerët vendas me qëllim të trajtimit të mangësive të identifikuar.

2. GJETJET NGA MONITORIMI SISTEMIK

2.1 Përdorimi i tepruar i paraburgimit dhe efektet e mundshme ndëshkuese

Paraburgimi është një nga disa masa të parapara me Kodin e Procedurës Penale të Kosovës (KPP) për ta siguruar praninë e të pandehurit, zhvillimin e suksesshëm të procedurës penale dhe parandalimin e përsëritjes së veprës penale.¹ Ndonëse paraburgimi, ashtu si edhe burgimi, nënkupton heqjen e lirisë, ai duhet të dallohet në mënyrë strikte prej tij, pasi ky i fundit nuk është masë sigurie, por formë dënimi dhe mund të shqiptohet vetëm pas një vendimi të formës së prerë. Meqenëse paraburgimi nënkupton një kufizim të rëndë të së drejtës për liri, KPP parashikon që ai duhet të përdoret si masë e fundit dhe të shqiptohet për kohë sa më të shkurtër të mundshme.² Paraburgimi mund të caktohet vetëm nëse vërtetohet se 1) ekziston dyshimi i bazuar se personi ka kryer vepër penale; 2) ekziston rreziku i ikjes, i ndërhyrjes në rrjedhën e procedurës ose i përsëritjes së veprës penale dhe; 3) masat më pak të rënda do të ishin joefektive për sigurimin e pranisë së të pandehurit, zhvillimin e suksesshëm të procedurës penale ose parandalimin e përsëritjes së veprës penale.³

Dispozitat për paraburgimin në KPP janë në përputhje me standardet ndërkombëtare të drejtave të njeriut për të drejtën e lirisë, të cilat ua ndalojnë autoriteteve që t'i privojnë individët nga liria në mënyrë arbitrare. Neni 5 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (më tej në tekst: 'KEDNJ' ose 'Konventa') përcakton se askujt nuk mund t'i hiqet liria me përjashtim të një numri të kufizuar rastesh dhe në përputhje me ligjin.⁴

Në raportin tonë të Monitorimit të Drejtësisë të tetorit 2020, Misioni raportoi se kishte vërejtur atë që duket të jetë një mbështetje e tepruar në masën e sigurisë të paraburgimit. Në raportin e sipërpërmendur, EULEX-i kishte shqyrtuar tre raste të veçanta në lidhje me oficerët e Shërbimit Korrektues të Kosovës (SHKK), në të cilat paraburgimi i caktuar fillimisht ishte hequr pas vetëm një muaji ose ishte ndryshuar në paraburgim shtëpiak pas dy muajsh respektivisht. EULEX-i ka konstatuar se në këto tri raste, arsytet për caktimin e masës së paraburgimit nuk ishin vërtetuar mjaftueshëm dhe se zbatimi i kësaj mase kishte efekt ndëshkues, duke cenuar të drejtën për liri dhe të drejtën për t'u supozuar i pafajshëm, të mbrojtura sipas nenit 5 dhe nenit 6 të KEDNJ

Për të përcaktuar nëse këto gjetje janë tregues të një trendi më të gjerë, EULEX-i e analizoi një mostër të vendimeve për shqiptimin e paraburgimit (68 gjithsej) nga të gjitha Gjykatat Themelore (GJTH) në Kosovë⁵ dhe nga çdo departament brenda gjykatave. Në kuadër të kësaj

1 Kodi i Procedurës Penale, 28 dhjetor 2012, neni 187, paragrafi 1.3, në dispozicion në <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2861> [qasja e fundit më 01.12.2021]. Masat më të buta të sigurisë përfshijnë: premtimin e të pandehurit që të mos largohet nga vendbanimi aktual i tij/saj; paraburgimi shtëpiak; paraqitja në stacione policore; liri me kusht; dhe ndalimi i afrimit me një vend apo person të caktuar (neni 173, KPP).

2 'Paraburgimi hiqet dhe i paraburgosuri lirohet në çdo fazë të procedurës posa të pushojnë shkaqet e caktimit të tij.', Neni 185, paragrafi 3, KPP.

3 Kodi i Procedurës Penale, neni 187.

4 Neni 5 zbatimin e Marrëveshjes - E Drejta e Lirisë dhe Sigurisë

1. Çdokush ka të drejtën e lirisë e të sigurisë personale. Askujt nuk mund t'i hiqet liria, me përjashtim të rasteve që vijojnë dhe në përputhje me procedurën e parashikuar me ligj:

(c) kur është arrestuar dhe paraburgosur për tu çuar përpara autoritetit gjyqësor kompetent, kur ka arsye të besueshme për të dyshuar se ai ka kryer një vepër penale ose kur ka motive të arsyeshme për të besuar se është e nevojshme që të pengohet të kryejë një vepër penale ose të largohet pas kryerjes së saj; d. kur një i mitur ndalohet ligjërisht për qëllim edukimi të mbikëqyrur ose për ndalimin e tij të ligjshëm me qëllim që të çohet përpara autoritetit kompetent ligjor;...i

5 EULEX-i ka marrë nga secila prej shtatë GJTH-ve tre vendime nga Departamenti i Krimeve të Rënda, tre vendime nga

analize, EULEX-i ka shqyrtuar edhe gjendjen e të pandehurve nga prilli i vitit 2021, për të verifikuar nëse masa e paraburgimit ishte ende në fuqi, apo është zëvendësuar me masa të tjera. Të dhënat zbuluan se në një numër të madh të rasteve, paraburgimi i caktuar fillimisht nuk ishte vërtetuar në fazat e mëvonshme të procedurës, qoftë para apo pas ngritjes së aktakuzës. Kjo tregon se gjykatat përfundimisht kanë vlerësuar se kushtet për caktimin e paraburgimit, të parapara me ligjin e lartpërmendur, kanë pushuar së ekzistuari gjatë procedurës. Si rezultat, shumica e të pandehurve u liruan⁶ dhe në një numër të vogël të rasteve në vend të paraburgimit është shqiptuar paraburgimi shtëpiak⁷. Duke pasur parasysh përqindjen e lartë të masave të paraburgimit që u ndërprejnë ose u zëvendësuan nga totali i analizuar, lind pyetja nëse kushtet për caktimin e kësaj mase specifike sigurie kishin ekzistuar në radhë të parë dhe nëse janë shqyrtuar masa të tjera më të buta, si p.sh. paraburgimi shtëpiak, siç e kërkon KPP-ja. Për më tepër, nga prilli i vitit 2021, në rast se do të ishte nxjerrë një aktgjykim, kjo nuk përfshinte dënimet me burgim, të tilla si dënimi me kusht⁸, dënimi me burg i zëvendësuar me gjobë⁹ ose me burgimi i zëvendësuar me masat e punës në komunitet.¹⁰ Nga kjo rezulton se në shumicën e rasteve, sa i përket dënimit përfundimtar më të butë të shqiptuar, masa e paraburgimit ishte joproportionale.

Analiza e këtyre rasteve nxori në pah se pavarësisht nga rreziqet e tjera të identifikuara, pothuajse të gjitha vendimet përfshinin rrezikun e përsëritjes, gjë që tregon se ky kusht mund të zbatohet sistematikisht për ta arsyetuar caktimin e paraburgimit, gjë që është një shkak i qartë për shqetësim.

Rreth dy të tretat e vendimeve të analizuar i vërtetuan faktet e aktit (*actus reus*) që e përcaktojnë veprën penale, por shpeshherë jo brenda kushtit të *dyshimit të bazuar* siç kërkohet nga KPP, por si pjesë e *rrezikut të përsëritjes, kryerjes së një tentative ose kryerjes së një vepre penale*¹¹. Në një të tretën e mbetur të vendimeve, *actus reus* nuk është përshkruar qartë, por vetëm është lënë të kuptohet, ose vendimet janë mbështetur ekskluzivisht në vendimin e prokurorisë për fillimin e një hetimi, në raportet e policisë, intervistat e dëshmitarëve dhe/ose dokumentet e tjera brenda dosjes së lëndës.¹²

Analiza e vendimeve zbuloi më tej se llogaritja e kohëzgjatjes së paraburgimit ndryshon. Ndërsa ligji lejon maksimum një muaj nga dita e arrestimit, disa gjyqtarë e llogarisin ditën e arrestimit si ditën e parë kurse të tjerët jo. Në raste të tjera, gjyqtarët caktonin 30 ditë në vend të një muaji, që nuk është domosdoshmërisht e njëjtë.¹³ Llogaritja e saktë e kohëzgjatjes së paraburgimit është thelbësore dhe duhet të unifikohet në të gjitha gjykatat.

Këto gjetje çojnë në konkluzionin se paraburgimi shpesh herë zbatohet sistematikisht, pa

Departamenti i Përgjithshëm dhe tre vendime nga Departamenti për të Mitur. Përveç kësaj, GjTH e Prishtinës ka dhënë pesë vendime nga Departamenti Special. EULEX-i ka analizuar gjithsej 68 vendime për paraburgim.

6 Shembull: Prishtinë GjTH (PPPS. nr. 47/19, 34/20, PPR. nr. 826/20), GjTH Mitrovicë (PPR.KR. nr. 03/20), GjTH Gjilan (PPR. KR. nr. 18/21, PPR. nr. 27/21), GjTH Prizren (PPR.KR. nr. 12/21), GjTH Pejë (DPPP. Nr. 1 / 21 , 2 / 7 , 21 / 28; PPRM. Nr. 42 / 20 QERSHOR 02

7 GjTH Prishtinë (PPR.KR. Nr. 328/19), GjTH Prizren (PPRM. Nr. 08/21).

8 GjTH Gjakovë (PPR. nr. 20/21).

9 GjTH Gjilan (PPR. nr. 254/20), GjTH Gjakovë (PPR. nr. 17/21).

10 GjTH Ferizaj (PPRM. Nr.73 / 20).

11 GjTH Prizren (PPRM. nr. 08/21).

12 GjTH Gjilan (PPR.KR. nr. 18/21, PPR. nr. 27/21), GjTH Prizren (PPRM. nr. 72/20), GjTH Pejë (DKR.PP. nr. 125/20, DKR.PP. nr. 176/20).

13 Caktimi i 30 ditëve në vend të një muaji është me të vërtetë e mundur formalisht pasi neni 190, paragrafi 1, KPP thotë se paraburgimi mund të shqiptohet "maksimumi" prej një muaji.

argumente të duhura dhe mbart një efekt ndëshkues, pavarësisht nëse me qëllim apo jo. Kjo praktikë e përdorimit të tepruar paraburgimit jo vetëm që nuk i plotëson standardet e të drejtave të njeriut për të drejtën e lirisë sipas nenit 5 të KEDNJ, por edhe të atyre sipas nenit 6, i cili garanton të drejtën e secilit të akuzuar për një vepër penale për një seancë të drejtë dhe publike dhe të supozimit të pafajësisë. Këto konkluzione nuk vlejné domosdoshmërisht për rastet e dhunës në familje të analizuar si pjesë e këtij vlerësimi¹⁴, meqenëse për t'i mbrojtur në mënyrë efektive viktimat, rreziku i përsëritjes dhe, në përgjithësi, të gjitha vlerësimet e rreziqeve në rastet e DHBGJ-së duhet të kryhen nga autoritetet me kujdes të veçantë.¹⁵

Rekomandimet:

- Gjatë nxjerrjes së aktvendimeve për paraburgimin, në lidhje me rrezikun e mundshëm të arratisjes, ndikimit mbi dëshmitarët ose përsëritjes së veprës penale, gjyqtarët duhet t'u përmbahen rreptësisht parakushteve ligjore të nenit 189, paragrafi 1, KPP dhe të ofrojnë:

“[...] shpjegimin e të gjitha fakteve materiale të cilat e diktojnë paraburgimin, duke përfshirë arsyet për dyshimin e bazuar se personi ka kryer vepër penale dhe faktet materiale nga neni 187, paragrafi 1, nën-paragrafi 1.2, KPP”.

- Gjyqtarët që e caktojnë paraburgimin duhet ta arsyetojnë këtë masë bazuar në fakte dhe duke ofruar prova të mjaftueshme për rreziqet specifike. Mbështetja e vendimit në kritere të përgjithshme dhe argumente shabllon, ose mbi supozimin se mund të pritët një dënim me burgim në fund të procedurës, duhet të shmangët.
- Në rast se plotësohen kushtet për caktimin e një mase sigurie, duhet të urdhërohet masa më e butë kurse paraburgimi duhet të jetë mjete i fundit ashtu siç parashihet në 187, paragrafi 1, nën-paragrafi 1.3, KPP;
- Gjyqtarët duhet ta llogarisin kohëzgjatjen e paraburgimit në përputhje me nenin 190, paragrafi 1, KPP.

2.2 Kohëzgjatja e tepërt e paraburgimit pa vendim të formës së prerë

EULEX-i ka identifikuar të dhëna që kanë të bëjnë me rastet e periudhave tepër të gjata të paraburgimit në gjykime të zgjatura, në të cilat të pandehurit kanë qenë në paraburgim për vite me radhë pa një vendim përfundimtar. Në prill të vitit 2021, kanë qenë 37 raste të personave në paraburgim për dy vjet ose më shumë, si më poshtë:

- 13 raste me më shumë se dy vjet;
- 10 raste me më shumë se tre vjet;
- 8 raste me më shumë se katër vjet,
- 2 raste me më shumë se pesë vjet;
- 4 raste me gjashtë, përkatësisht shtatë, nëntë dhe dymbëdhjetë vjet.¹⁶

¹⁴ GJTH Mitrovicë (PPR. Nr. 01/20, 150/20, 160/20).

¹⁵ Shih nenin 5 të Konventës së Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje ('Konventa e Stambollit').

¹⁶ Këto të dhëna ndoshta nuk janë shteruese, pasi EULEX-i ishte informuar jozyrtarisht për një person të paraburgosur, emri i të cilit

Këto raste i përfshijnë disa raste të profilit të lartë, si “Vrasja e Oliver Ivanoviqit”, “Olympia”, “City Club” dhe “Olympus”, të cilat janë duke u vonuar me përkeqësim të rëndë të drejtave të personave të paraburgosur për t’u gjykuar brenda një afati të arsyeshëm (neni 5, paragrafi 3 dhe neni 6, paragrafi 1, KEDNJ). Arsyet për gjykimin e ngadalshëm janë mungesa e kapaciteteve për përkthim (“Vrasja e Oliver Ivanoviqit”¹⁷), domosdoshmëria për ta rifilluar lëndën pas disa vitesh gjykimi pasi që kryetari i trupit gjykues doli në pension (“City Club” dhe “Olympia”¹⁸) ose u transferua (“Olimpus”¹⁹) para përfundimit të rasteve. Rastet “Olympia” dhe “Olympus” në fakt janë në gjendje të fjetur nga marsi i vitit 2020, duke i lënë të paraburgosurit në pasiguri për të ardhmen e tyre, situatë që shkakton shqetësime serioze për të drejtat e njeriut. Në jurisprudencën e saj, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) tregoi se u takonte autoriteteve gjyqësore ‘...për të siguruar që, në një rast të caktuar, paraburgimi i një personi të akuzuar të mos kalojë një kohë të arsyeshme’²⁰. Prandaj, autoritetet kosovare inkurajohen që të ndërmarrin masa për të siguruar që aplikimi i masës së sigurisë së paraburgimit t’i përmbushë standardet përkatëse të ligjshmërisë, domosdoshmërisë dhe proporcionalitetit gjatë gjithë procedurës penale.²¹

Rekomandimet:

- Në përputhje me jurisprudencën e GJEDNJ-së, gjykatat e Kosovës duhet të sigurojnë që vendimet e tyre të përmbushin kriteret e domosdoshmërisë dhe proporcionalitetit për ta përcaktuar kohëzgjatjen e arsyeshme të paraburgimit në lidhje me kohëzgjatjen e gjykimit. Duhet të merren parasysh disa aspekte, si lloji i krimit, roli i të pandehurit, faza e procedurës, zvarritjet në procedurë dhe arsyet për të, koha kur pritet aktgjykimi, dënimi i mundshëm dhe një prognozë e përgjithshme e epilogut të rastit.
- Në rastet kur vlerësohet se paraburgimi nuk është më i nevojshëm dhe proporcional, i pandehuri duhet të lirohet nga paraburgimi pavarësisht nga lloji i veprës së kryer, pasi serioziteti i veprave penale në fjalë nuk e arsyeton vetvetiu zgjatjen e vazhdueshme të paraburgimit.²²

2.3 Një rritje e lehtë e seancave joproductive

Sikur në Raportin e kaluar të Monitorimit të Drejtësisë të tetorit 2020, EULEX-i vazhdoi ta shqyrtojë çështjen e seancave joproductive. Një seancë mund të konsiderohet produktive kur mbahet ashtu siç është planifikuar dhe kur bëhet përparim drejt gjykimit, për shembull, kërkesat për prova, dëshmitë e të pandehurve, të dëmtuarve, apo dëshmitarëve, fjalët hyrëse dhe mbyllëse. Një seancë konsiderohet si joproductive kur shtyhet pa ndonjë përparim domethënës. Seancat joproductive janë të dëmshme për sistemin e drejtësisë në tërësi, duke e rritur kohëzgjatjen e procedurave dhe duke vënë një barrë mbi gjyqësorin.

nuk figuronte në listën e të paraburgosurve që EULEX-i e kishte marrë nga Shërbimi Korrektues i Kosovës.

17 Me të pandehurit në paraburgim për rreth 2 vjet e gjysmë në prill 2021.

18 Me një të pandehur në paraburgim për rreth 4 vjet e gjysmë.

19 Me një të pandehur në paraburgim për rreth pesë vjet.

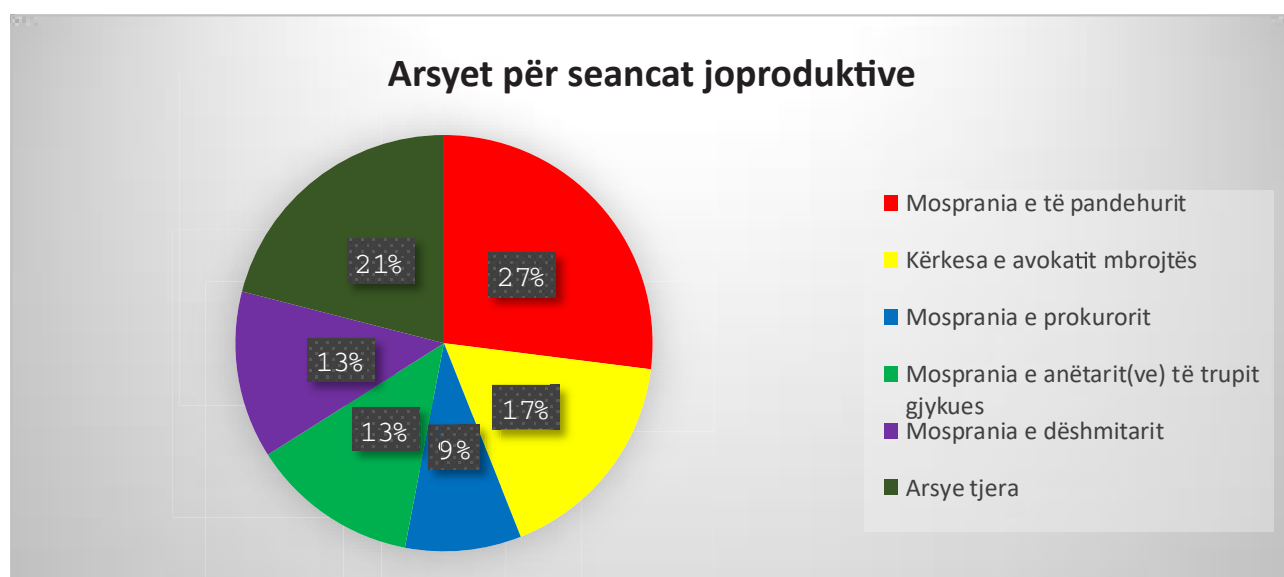
20 Shih GJEDNJ: RASTI KUDŁA kundër POLONISË (Aktgjykimi 26.10.2000; Kërkesa nr. 30210/96), paragrafi 110.

21 Shih GJEDNJ: RASTI LADENT kundër POLONISË (Aktgjykimi i datës 18.03.2008; Kërkesa nr. 11036/03), paragrafi 55 në lidhje me nenin 5, paragrafi 1 (c) dhe 3 KEDNJ.

22 Shih fusnotën 26, po aty dhe më tej GJEDNJ: RASTI JĖČIUS kundër LITUANISË (Aktgjykimi i datës 31.07.2000; Kërkesa nr. 34578/97), paragrafi 94 në lidhje me nenin 5, paragrafi 3 KEDNJ dhe RASTI MEHMET HASAN ALTAN v. 13237/17), paragrafi 211.

Në periudhën nga mesi i marsit 2020 deri në fund të tetorit 2021, EULEX-i i ka monitoruar gjithsej 378 seanca, prej të cilave 113 ishin joproductive (30%). Kjo është një rritje e lehtë krahasuar me shifrat e identifikuara në raportin e mëparshëm, që e mbulon periudhën gusht 2019 – shkurt 2020 (23%), dhe me shifrat e identifikuara në gjysmën e parë të 2019 (29%). Megjithatë, situata në periudhën aktuale të raportimit duhet të konsiderohet si e jashtëzakonshme për shkak të pandemisë së vazhdueshme COVID-19.²³

Dy arsyt kryesore për seancat joproductive mbeten mungesa e të pandehurit (30 seanca), e pasuar nga kërkesat e avokatëve mbrojtës për shtyrjen e seancës, kryesisht duke pretenduar se u duhej më shumë kohë për përgatitjen e rastit ose duke deklaruar se ishin të sëmurë (19 seanca). Disa seanca është dashur të shtyheshin për shkak të mos pranisë së prokurorëve apo gjyqtarëve në seanca, apo mungesës së dëshmitarëve.

Gjyqtarët shpesh nuk kërkojnë një arsyetim të mirëfilltë për mungesat ose nuk i përdorin mekanizmat në dispozicion për t'i shmangur seancat joproductive, si për shembull, duke bërë verifikime për sëmundjen e pretenduar të palëve, duke i qortuar prokurorët që mungojnë²⁴ ose avokatët mbrojtës²⁵, ose duke nxjerrë urdhra për të pandehurit²⁶ ose dëshmitarë²⁷ që mungojnë. Në shumë raste, seancat u shtynë në mënyrë të njëpasnjëshme me kërkesë të palëve ndërsa trupi gjykues shpesh herë qëndroi pasiv.

Nga gjithsej 113 seanca joproductive të monitoruara, 37 ishin raste të profilit të lartë (33%). Edhe pse këto çështje duhet të gjykohen me shpejtësi duke e pasur parasysh peshën e krimeve dhe profilin e të pandehurve dhe se në shumë raste të pandehurit janë në paraburgim, numri i seancave joproductive mbetet mjaft i konsiderueshëm.

²³ Shumë seanca u shtynë për shkak se palët, avokatët, prokurorët ose anëtarët e trupit gjykues kishin dalë pozitivë me COVID-19 ose ishin në izolim (20 seanca, 8%). Për më tepër, në periudhën 14 mars 2020 - 01 qershor 2020, Qeveria e Kosovës vendosi një mbyllje totale, kështu që seancat e planifikuara për këtë periudhë u shtynë, përveç atyre urgjente (shih Vendimin e KGJK-së 53/2020, datë 15.03.2020, në dispozicion https://www.gjyqesori-rks.org/wp-content/uploads/decisions/63168_Vendimi_KGJK-se_Nr.53_2020_per_Masat_parandalimit_infeksionit_nga_Corona_Virusi_SHQ.pdf [qasja e fundit më 25.11.2021]).

²⁴ Kodi i Procedurës Penale, neni 306.

²⁵ Po aty, neni 308

²⁶ Po aty, neni 307

²⁷ Po aty, neni 309

Në përfundim, numri i seancave joproduktive mbetet shqetësim, veçanërisht në rastet e profilit të lartë, duke ndikuar më tej negativisht në ritmin tashmë të ngadaltë të gjykimeve.

Vonesat në procese shpesh e tejkalojnë kohën e arsyeshme, në kundërshtim me parimin e gjykimit të drejtë dhe standardin e procedimit me kohë²⁸, duke prekur kështu jo vetëm të pandehurit, por edhe të drejtën e viktimave për një gjykim dhe dëshmipërblim me kohë²⁹.

Për më tepër, këto vonesa krijojnë pengesa praktike në gjykimin e rasteve, veçanërisht kur bëhet fjalë për administrimin e provave. Për shembull, disa prova materiale mund të mos ruhen siç duhet për një kohë të gjatë, ndërsa, me kalimin e kohës, dëshmitarët mund të përballen me vështirësi në kujtimin e ngjarjeve për të cilat ata thirren të dëshmojnë.

Prandaj është evidente se numri i konsiderueshëm i seancave joproduktive nuk i prek vetëm rastet individuale, por efikasitetin e përgjithshëm të sistemit të drejtësisë në tërësi, andaj janë të nevojshme përpjekje shtesë për t'i shmangur ato.

Rekomandimet:

- Gjyqtarët duhet të jenë më të thuktë në verifikimin e arsyeve të mungesës së palëve dhe t'i aplikojnë mjetet në dispozicion, duke përfshirë masat ndëshkuese dhe disiplinore të parashikuara me ligji, ose të mbajnë përgjegjësi kur nuk e bëjnë këtë.
- Gjykatat duhet t'u japin përparësi rasteve të profilit të lartë dhe të shmangin vonesat e panevojshme procedurale.
- Prokurorët dhe avokatët mbrojtës duhet të mbahen përgjegjës kur shkaktojnë vonesa të panevojshme.

2.4 Regjistrimi i procedurave gjyqësore

Misioni konstatoi se procedurat gjyqësore janë regjistruar gjithmonë me shkrim, megjithëse ligji lejon vetëm regjistrimin me audio. Është raportuar se audio-regjistrimi nuk është aplikuar kryesisht për shkak të mungesës së pajisjeve teknike. Nga kjo praktikë lindin disa çështje dhe probleme, si zgjatjet që kanë mundur të shmangen të seancave për shkak të prodhimit të procesverbaleve me shkrim që kërkon më shumë kohë, zhvendosja e fokusit nga aspektet thelbësore të seancës dhe dëmtimi i cilësisë së dëshmive. Sigurimi i pajisjeve të duhura për gjykatat dhe lejimi i tyre që ta bëjnë audio-regjistrimin e seancave gjyqësore do ta rriste efikasitetin dhe cilësinë e proceseve gjyqësore, veçanërisht në lidhje me intervistimin e palëve dhe dëshmitarëve.

Sipas KPP, procesverbali i shqyrtimit gjyqësor duhet të bëhet me shkrim dhe në këtë procesverbal duhet të shënohet në thelb e gjithë rrjedha e shqyrtimit gjyqësor. Përveç kësaj, shqyrtimi gjyqësor duhet të regjistrohet (në mënyrë audio ose video ose në mënyrë stenografike), përveç nëse ka shkaqe të arsyeshme për të mos e bërë një gjë të tillë³⁰.

²⁸ Po aty, neni 5

²⁹ Qëllimi i garancisë kohore të arsyeshme është të mbrojë të gjitha palët në procedurat gjyqësore () kundër vonesave të tepërta procedurale, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, Stogmuller kundër Austrisë, 10 nëntor 1969, paragrafi 5, në dispozicion në <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57582> [qasja e fundit më 25.11.2021].

³⁰ Kodi i Procedurës Penale, Neni 315.

Për mënyrën e regjistrimit të shqyrtimi gjyqësor duhet të vendos gjyqtari i vetëm gjykues ose kryetari i trupit gjykues. Kur shqyrtimi gjyqësor regjistrohet vetëm me shkrim, gjyqtari mund të urdhërojë që dëshmitë të cilat ai i konsideron veçanërisht të rëndësishme të shënohen fjalë për fjalë në procesverbal. Në procesverbal përfshihet vetëm përmbajtja kryesore e deklaramit të prokurorit, akuzuarit, dëshmitarëve dhe ekspertëve.³¹

Procedurat gjyqësore në seancat gjyqësore të monitoruara nga EULEX-i nuk janë regjistruar asnjëherë me audio ose video, por më tepër me shkrim, shpesh fjalë për fjalë. Në disa raste, gjyqtarët e justifikuan këtë procedurë në fillim të seancës me mungesën e pajisjeve teknike.

Sipas informatave të dhëna nga GjTH-të, katër (nga gjithsej shtatë) GjTH (duke përfshirë degët e tyre) nuk kanë pajisjet teknike për regjistrimin me audio ose video të procedurave gjyqësore³² ndërsa tre të tjerat kanë disa pajisje në GjTH, por jo në degët e tyre³³.

Praktika e regjistrimit me shkrim fjalë për fjalë të procedurave gjyqësore e ngadalëson ndjeshëm seancën, duke e zgjatur gjykimin në tërësi. Gjyqtari, palët dhe dëshmitarët duhet ta përshtatin mënyrën e të folurit dhe shpesh ndërpriten ose u kërkohet t'i përsërisin deklaratat e tyre, ku të gjitha këto e pengojnë rrjedhën e procedurës. Në vend që ta drejtojnë seancën, gjyqtarët duhet t'i kushtojnë vëmendje të konsiderueshme procesit të mbajtjes së procesverbalit. Për më shumë, kjo procedurë shkakton një mundim shtesë për palët dhe dëshmitarët që japin dëshmitë e tyre, e pengon një shqyrtim kuptimplotë të tërthortë dhe e bën më të vështirë për publikun ndjekjen e procedurave. Në përgjithësi, ekziston rrezik serioz që cilësia e dëshmisë të dëmtohet, veçanërisht në rastet e ndjeshme, si rastet e krimeve të luftës dhe rastet e DHBGJ-së, në të cilat dëshmitë janë një pjesë e rëndësishme e provave.

Gjithashtu, është monitoruar se palët në disa raste ishin të prira që të jepnin deklarata me shkrim në vend të paraqitjeve gojore për të kursyer kohë gjatë seancës, duke e kufizuar kështu qasjen e publikut në seancë.

Ndonëse ndikimi negativ i kësaj procedure është më pak i rëndë në disa raste, ai ishte evident në të gjitha seancat e monitoruara. Kryerja e regjistrimit me audio vetëm të intervistimit të palëve, dëshmitarëve dhe ekspertëve do të përmirësonte situatën tashmë, pasi që kjo do ta rriste ndjeshëm efikasitetin e procedurave gjyqësore në tërësi. Kjo është veçanërisht e rëndësishme duke e pasur parasysh faktin se shumë procedura gjyqësore nuk po zhvillohen brenda një kohe të arsyeshme.

Ekziston një projekt në vazhdim e sipër i KGJK-së, i financuar nga Byroja e SHBA-së për Çështjet Ndërkombëtare të Narkotikëve dhe Zbatimit të Ligjit, për instalimin e pajisjeve audio dhe video-regjistruese në të gjitha GjTH-të. EULEX-i do t'i monitorojë përmirësimet në procedurat gjyqësore pasi të përfundojë ky projekt dhe këto pajisje të jenë funksionale.

31 Po aty, Nenet 315, 316 dhe 318.

32 Gjykatat Themelore të Ferizajt, Pejës, Gjakovës dhe Mitrovicës.

33 Gjykatat Themelore të Prishtinës, Gjiçanit dhe Prizrenit.

Rekomandimet:

- Të gjitha gjykatat duhet të pajisen me pajisje teknike që të mund t'i regjistrojnë me audio procedurat gjyqësore.
- Kur këto pajisje të jenë në dispozicion, gjykatat duhet t'i përdorin ato të paktën për audio-regjistrimin e dëshmimeve të palëve, dëshmitarëve dhe ekspertëve dhe të mbajnë procesverbal me shkrim vetëm për gjërat thelbësore të seancës gjyqësore.

2.5 Institucionet shtetërore si palë të dëmtuara

Në rastet e korrupsionit, i dëmtuari është shpesh një institucion shtetëror. Misioni vërejtë se në një numër të madh rastesh, institucioni i dëmtuar nuk u identifikua si i tillë në fazën e ngritjes së aktakuzës, por vetëm më vonë, dhe se institucionet shtetërore shpesh shfaqnin mungesë aktiviteti kur identifikoheshin si palë të dëmtuara.

Në shumë raste të korrupsionit, të pandehurit akuzohen për veprën penale të *Keqpërdorimi i pozitës apo autoritetit zyrtar*³⁴. Një element i kësaj vepre që duhet të provohet në gjykatë është qëllimi i të pandehurve për të fituar një përfitim ose për të shkaktuar dëm. Kur pretendohet se vepra ka shkaktuar dëm, pala e dëmtuar duhet të identifikohet dhe të specifikohet në aktakuzë.³⁵ I dëmtuari është palë në procedurë penale dhe mund të përfaqësohet nga përfaqësuesi ligjor³⁶. Avokatura Shtetërore, organ administrativ në kuadër të Ministrisë së Drejtësisë, përfaqëson, sipas kërkesës, autoritetet publike në procedurat gjyqësore dhe është e autorizuar të ndërmarrë të gjitha veprimet që mund të ndërmarrë një palë në procedurë.³⁷

Një raport i nxjerrë nga Grupi për Studime Juridike dhe Politike (GSJP), një organizatë e pavarur dhe jofitimprurëse e politikave publike me seli në Kosovë, vërejtë të njëjtat mangësi në procedurat që kanë të bëjnë me identifikimin e institucioneve publike si palë të dëmtuara.³⁸ Identifikimi i palës së dëmtuar në aktakuzë është pjesë thelbësore e një aktakuze të përgatitur mirë dhe gjithashtu i siguron të dëmtuarit të drejtën për të marrë pjesë në procedurën gjyqësore që nga fillimi i shqyrtimit gjyqësor.

Një shembull i këtij problemi është rasti “Ministria e Infrastrukturës”, në të cilin prokurori identifikoi Ministrinë dhe një kompani që kishte humbur një procedurë tenderimi si palë të dëmtuara dhe kërkoi që përfaqësuesit e tyre të thirreshin në seancë vetëm pasi kishte përfunduar pyetja e dëshmitarëve. Përfaqësuesit e kompanisë në fillim nuk u paraqitën kurse më vonë, kur ishin të pranishëm, nuk pranuan që kompanisë t'i jepej statusi i të dëmtuarit. Edhe përfaqësuesi fillestar i Ministrisë e refuzoi statusin e të dëmtuarit. Në një fazë të mëvonshme, Ministria u përfaqësua nga një përfaqësues i Avokaturës Shtetërore, i cili paraqiti një kërkesë për dëmshpërblim, e cila përfundimisht ishte e suksesshme. Çështja se kush është i dëmtuari është dashur të sqarohet shumë më herët gjatë procedurës.

34 Kodi i Procedurës Penale, neni 414.

35 Po aty, Neni 241, paragrafi 1, nënparagrafi 1.

36 Po aty, Neni 62 dhe 63.

37 Ligji për Avokaturën Shtetërore, Ligji Nr. 04/L-157, 12 mars 2013, në dispozicion në [http://old.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/Ligji për Avokaturën Shtetërore.pdf](http://old.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/Ligji%20p%C3%ABr%20Avokatur%C3%ABn%20Shtet%C3%ABrore.pdf) [qasja e fundit më 01.12.2021].

38 Shikoni Drejtësia Sot, Analiza e çastit të Drejtësisë Sot, *Propozimi ose specifikimi i të dëmtuarit dhe ekspertiza financiare*, Qershor 2020. Raport nga projekti Monitorimi i Sistemit Gjyqësor dhe Prokurorial në Kosovë i Grupit për Studime Juridike dhe Politike.

Ky mosveprim si më sipër i përfaqësuesve të institucioneve shtetërore gjatë shqyrtimit gjyqësor paraqet arsye për shqetësim. Kur një institucion shtetëror është palë e dëmtuar, përfaqësuesi i tij ligjor mund të kontribuojë ndjeshëm në procedurat penale duke e luajtur rolin e tij siç duhet, duke paraqitur prova, duke u bërë pyetje të pandehurve dhe dëshmitarëve etj., duke plotësuar kështu punën e prokurorisë. Megjithatë, kjo ndodh shumë rrallë. Misioni vërejti se në shumë raste përfaqësuesit ligjorë të palës së dëmtuar ose mungonin fare ose, kur ishin të pranishëm, rrallë bënë pyetje apo ndërmerrnin ndonjë veprim tjetër.

Karshi dëmeve të konsiderueshme financiare të shkaktuara nga të pandehurit në buxhetin e Kosovës në disa nga këto raste, qasja pasive e shfaqur nga palët e dëmtuara është alarmante, pasi që do duhej të ishte në interesin e tyre që të kontribuojnë në përfundimin me sukses të këtyre procedurave. Një shembull tjetër është rasti “Veteranët”, në të cilin prokuroria e vlerësoi dëmin e shkaktuar nga të pandehurit ndaj buxhetit të Kosovës me përafërsisht 68 milionë euro në kohën e ngritjes së aktakuzës, shifër kjo që është rritur vazhdimisht prej atëherë. Pala e dëmtuar, Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale, ishte përfaqësuar nga Avokatura Shtetërore, megjithatë ka luajtur një rol shumë pasiv në këto procedura. Në fund, të pandehurit janë shfajësuar nga Gjykata Themelore e Prishtinës.

Rekomandimet:

- Prokurorët duhet të sigurojnë që pala e dëmtuar të identifikohet në aktakuzë.
- Institucionet shtetërore të identifikuar si palë të dëmtuara duhet të jenë më aktive në këtë rol gjatë shqyrtimit gjyqësor duke e plotësuar punën e prokurorit me kallëzimin penal dhe duke mundësuar procesin e dëmshpërblimit. Kjo duhet të bëhet nga përfaqësuesit e tyre ligjorë ose përmes Avokaturës Shtetërore.
- Roli i Avokaturës Shtetërore në procedurat gjyqësore duhet të rritet.

2.6 Mungesa e progresit në trajtimin e rasteve të profilit të lartë dhe të ish-EULEX-it

Progresi modest në trajtimin e rasteve të profilit të lartë, i vërejtur në Raportin e mëparshëm të Monitorimit të Drejtësisë të muajit tetor 2020, u ngadalësua edhe më shumë gjatë periudhës aktuale të raportimit. Ndërsa disa vonesa mund t'i atribuohen pandemisë, ky nuk ishte shkaku kryesor për vonesat e vërejtura. Për më tepër, në ato pak raste të profilit të lartë që u përfunduan, vendimet shpesh ishin të buta ose të pandehurit u liruan nga akuzat.

Raporti i mëparshëm i Misionit për Monitorimin e Drejtësisë theksoi progres në ritmin e rasteve të profilit të lartë si rasti “Olympus”, e njohur gjithashtu si rasti “Toka”, rasti “Grande I dhe II”, rasti “Arratisja nga Spitali” dhe rasti “City Club”. Në periudhën aktuale të raportimit, rasti “Olympus” nuk pa ndonjë përparim pasi iu caktua një gjyqtari tjetër dhe prandaj u desh të fillonte nga e para. Veçanërisht shqetësues është fakti se i dyshuari në këtë rast tash e pesë vjet është në paraburgim. Pas degradimit të gjyqtarit përgjegjës për të dyja rastet “Grande” dhe më pas kalimit të rasteve të një gjyqtar tjetër, edhe këto duhej të rifillonin. Ndërsa “Grande I” pa njëfarë progresi, në rastin “Grande II” nuk pati asnjë lëvizje.

Rasti “Arratisja nga spitali” përparoi pak, kurse të pandehurit e profilit të lartë ose u liruan nga akuzat ose thjesht u gjobitën. Ky rast është ndarë në mars të vitit 2020 dhe është shqetësues fakti sepse për sa i përket pjesës së ndarë të këtij rasti, që ka të bëjë, e *ndër të tjera*, me akuzat e frikësimit gjatë procedurës penale dhe pjesëmarrjes ose organizimit të një grupi të organizuar kriminal, nuk është mbajtur asnjë seancë që nga ndarja e rastit. Për më tepër, gjyqtari informoi se ai nuk planifikonte të ndërmerre ndonjë veprim të shpejti për këtë pa dhënë ndonjë arsytim të duhur përveç kompleksitetit të çështjes. Rasti “City Club” pati një progres deri më 21 shtator 2020, kur pritej të shpallej aktgjykimi. Mirëpo, atë ditë, kryetari i trupit gjykues e rihapi shqyrtimin kryesor, duke deklaruar se procedura e provave nuk ishte shterur. I njëjti gjyqtar doli në pension dy javë më vonë, duke rezultuar në rifillimin e rastit, ndërsa i pandehuri deri atëherë kishte qenë në paraburgim për më shumë se pesë vjet.

Një gjykim tjetër i profilit të lartë që pati progres është rasti “Veteranët”, ku të gjithë të pandehurit u liruan nga akuzat. Prokurorisë, Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale si palë e dëmtuar, si dhe trupit gjykues duket sikur u ka munguar përkushtimin gjatë kësaj procedure. Progres u pa gjithashtu në një rast afatgjatë të profilit të lartë kundër, *ndër të tjera*, Gani Rama dhe Pal Lekaj i trajtuar në Gjykatën Themelore të Gjakovës në një rigjykim të dytë, pasi të dy të akuzuarit kryesorë ishin liruar dy herë, në shqyrtimin fillestar dhe në rigjykim. Të pandehurit ishin dënuar me burgim me kusht dhe u ndaluan të ushtrojnë funksione në administratën publike ose shërbimet publike për një periudhë prej dy vjetësh. Përveç kësaj, ata ishin obliguar që ta kompensonin Komunën e Gjakovës brenda një viti nga dita e plotfuqishmërisë së aktgjykimit. Megjithatë, aktgjykimi u rrëzua edhe një herë, më 23 gusht 2021, kurse së shpejti pritet të fillojë rigjykimi i tretë. Siç është konkluduar në Raportin e mëparshëm të Monitorimit të Drejtësisë, rigjykimet duhet të përdoren rrallë dhe të urdhërohen vetëm si përjashtime. Rigjykimet vendosin një barrë shtesë dhe shpesh të panevojshme mbi GJTH-të të cilat tashmë janë duke u marrë me numër të madh të rasteve të grumbulluara.

Së fundmi, disa gjyqtarë përgjegjës për rastet e profilit të lartë në Gjykatën Themelore të Prishtinës kanë bërë të ditur se i kanë ndërprerë procedurat në këto lëndë, pasi kanë qenë të mendimit se ato duhet të transferohen në Departamentin Special të Gjykatës Themelore të Prishtinës. Këtu përfshihen rastet “Olympus”, “Grande II” dhe “Naser Kelmendi”. Pasi që ky transferim nuk do të ishte në përputhje me ligjin, KGJK sqaroi më 24 nëntor 2021 se rastet në fjalë mbeten në Departamentin e Krimeve të Rënda të Gjykatës Themelore në Prishtinë, por se ato do t’u caktohen gjyqtarëve të Departamentit Special në cilësinë e tyre si gjyqtarë nga Departamenti i Krimeve të Rënda. Ndonëse kjo do të ishte në përputhje me ligjin, është shqetësuese që rastet e prekura do të duhej të rifillonin sërish si pasojë e caktimit të tyre tek një gjyqtar i ri kryesues.

Rastet tjera të njohura të profilit të lartë dhe më parë të trajtuara nga EULEX-i që nuk po përparojnë fare që nga dorëzimi i tyre, janë për shembull rastet “Drenica I”, “Olympus II”, “Toka 4” dhe “Fahredin Gashi”. Për këto raste nuk është mbajtur asnjë seancë e vetme pas dorëzimit të tyre në gjyqësorin e Kosovës në vitin 2018. Raste tjera të trajtuara më parë nga EULEX-i të cilat nuk janë duke përparuar janë rastet “Medicus”, “Naser Kelmendi”, “Touareg”, “Fadil Shabani”, “Muhamet Kamberaj dhe Makfir Spahiu”, “Salih Qitaku et al.”, “Olympia” dhe tre rastet “Vukotić”. Për më shumë detaje, ju lutemi shikoni shtojcën e këtij raporti, ku janë renditur të gjitha rastet e përmendura këtu.

Rekomandimi:

- Gjykatat duhet të sigurojnë që gjykimet të mos vonohen pa nevojë, gjë që paraqet shqetësim specifik në lidhje me shumë raste të profilit të lartë, gjithashtu në mënyrë që të shmanget përshtypja se gjyqësori i Kosovës nuk është plotësisht i gatshëm apo i vullnetshëm për t'i gjykuar këto raste.

2.7 Zbatimi i sanksioneve penale përfundimtare

Zbatimi i sanksioneve penale është hapi i fundit në zinxhirin penal dhe shpesh anashkalohet në vlerësimin e funksionimit të sistemit të drejtësisë penale. Zbatimi i duhur i sanksioneve penale është esencial për të garantuar besueshmërinë e sistemit gjyqësor. EULEX-i ka vërejtur disa mospërputhje dhe mungesë të praktikave homogjene në zbatimin e dënimeve penale të formës së prerë nëpër gjykata të ndryshme themelore.

Në bazë të monitorimit dhe të dhënave të marra nga të gjitha GJTH-të lidhur me këtë temë, EULEX-i konstatoi se niveli i aplikimit të Sistemit Informatik për Menaxhimin e Lëndëve (SIML) lidhur me ekzekutimin e sanksioneve penale është i pabarabartë. SIML është një sistem elektronik i cili ruan një sërë informacionesh lidhur me rastet. Ndërkohë që tani ai është duke u zbatuar në të gjitha GJTH-të, në disa prej tyre zyrtarët për ekzekutim nuk e përdorin ende këtë sistem. Në disa gjykata, funksioni specifik brenda SIML-it, i cili është i paraparë për përdorim nga zyrtarët për ekzekutim ende nuk është instaluar, ndërsa në të tjera këta zyrtarë ende nuk janë trajnuar plotësisht për ta përdorë këtë funksion. Është shqetësuese që ky funksion i veçantë i SIML-së nuk po përdoret fare në GJTH në Prishtinë për shkak të një grumbullimi masiv prej rreth 2000 rasteve për pagesë të gjobave, duke përfshirë edhe rastet nga viti 2019. Në GJTH-të në të cilat zyrtarët për ekzekutim e përdorin SIML-në, ata ende nganjëherë marrin disa nga lëndët në kopje fizike. Disa zyrtarë për ekzekutim deklaruan se më me dëshirë do të vazhdonin të përdornin bazat e tyre të dhënave dhe regjistrat manualë si një mjet rezervë, pavarësisht nga ngarkesa shtesë e punës që do të nënkuptonte kjo. Si përfundim, procedurat e ekzekutimit ende nuk janë futur në mënyrë adekuate në SIML dhe zyrtarët për ekzekutim nuk kanë kaluar ende nga përdorimi i bazave të dhënave të tyre apo regjistrave manualë në një sistem të unifikuar.

EULEX-i gjithashtu identifikoi se pozita e Zyrtarit për Ekzekutim nuk është e rregulluar në mënyrë specifike me ligj. Neni 11 i Rregullores për Organizimin e Brendshëm të Gjykatës e përcakton një detyrim të përgjithshëm në kuadër të përgjegjësisë të Kryetarit të Gjykatës, (pika 6): *“organizimi, mbikëqyrja dhe ushtrimi i kontrollit të drejtpërdrejtë të ekzekutimit të sanksionit penal në baza mujore”*. Rrjedhimisht, pozita e zyrtarit për ekzekutim kategorizohet ndryshe në çdo GJTH, herë si nëpunës, në raste të tjera si nëpunës i lartë. Zyrtari për ekzekutim zakonisht i raporton drejtpërdrejt kryetarit të GJTH. Në GJTH në Gjakovë, Drejtori i Zyrës për Menaxhimin e Lëndëve për disa vite ka qenë i ngarkuar me ekzekutimin e sanksioneve penale krahas funksioneve të tij të shumta. Është e qartë se ekziston nevoja për një përcaktim më të mirë dhe më specifik të pozitës së Zyrtarit për Ekzekutim, duke i përfshirë kërkesat e punës, termat e referencës, kategorinë dhe ndëshkimet.

EULEX-i gjithashtu konstatoi se praktikat e GJTH-ve të ndryshme lidhur me ekzekutimin e gjobave dhe me kohëzgjatjen totale të ekzekutimit të sanksioneve penale nuk janë të harmonizuara. Kjo nuk ka të bëjë vetëm me përgjegjësitë e zyrtarit për ekzekutim, por edhe me hapësirat e ndryshme kohore ndërmjet publikimit të një aktgjykimi dhe marrjes së tij nga Zyrtari për Ekzekutim.

EULEX-i gjithashtu e analizoi komunikimin në mes të SHKK-së dhe GJTH-së. Paralelisht me dërgimin e urdhrat të gjykatës për ekzekutimin e aktgjykimit me burgim personit të dënuar, GJTH-të ia përcjellin këtë informacion SHKK-së. Që nga fillimi i vitit 2020, Drejtori i SHKK-së thuhet se e ka caktuar Qendrën e Paraburgimit në Prishtinë (QP) si pikë qendrore për pranimin e të gjitha dosjeve për ekzekutim nga zyrtarët ekzekutues të gjitha GJTH-ve, përveç rasteve që kanë të bëjnë me të miturit, femrat, personat që i nënshtrohen trajtimit psikiatrik në Instituti e Psikiatrisë Mjeko-ligjore të Prishtinës dhe personat që tashmë janë në paraburgim. Më pas QP e Prishtinës i klasifikon dhe i cakton personat e dënuar nëpër institucionet e ndryshme korrektuese. Më pas institucioni korrektues e informon gjykatën kompetente nëse personi i dënuar është paraqitur për vuajtje të dënimit. EULEX-i e konsideron këtë si një praktikë të mirë dhe një përmirësim të rëndësishëm në krahasim me procedurat e kaluara. Rastet e monitoruara në të kaluarën, në të cilat Qendrat Korrektuese nuk e kanë informuar gjykatën kompetente për ardhjen e personave të dënuar, siç parashihet me Ligjin për Ekzekutimin e Sanksioneve Penale, nuk ndodhin më pas fillimit të zbatimit të këtyre procedurave të reja.

Përfundimisht, EULEX-i i shqyrtoi vështirësitë e paraqitura nga mungesa e një referimi specifik në disa aktgjykime për mënyrën e zëvendësimit të gjobës kur ajo nuk mund të arkëtohet me detyrim, siç kërkohet nga neni 365, paragrafi 2, KPP dhe neni 43, KPP. Kjo u vlerësua se vlente në 30 % të aktgjykimeve në një nga GJTH-të, duke shkaktuar një ngarkesë shtesë të konsiderueshme të punës. Është konstatuar se këto raste trajtohen ndryshe në secilën GJTH, më së shpeshti është Kryetari i GJTH-së ai që vendos për mënyrën e konvertimit, herë-herë është zyrtari për ekzekutim kurse në disa GJTH këto vendime merren nga punonjës të tjerë.

Rekomandimet:

- KGJK-ja duhet të sigurojë që SIML-i të zbatohet plotësisht në të gjitha nivelet e procedurave të ekzekutimit. Për ta lehtësuar kalimin nga përdorimi i bazave të tyre të dhënave ose regjistrave manualë në një sistem të unifikuar, zyrtarët për ekzekutim duhet të trajnohen plotësisht.
- KGJK-ja duhet të sigurojë që pozita e zyrtarit për ekzekutim të rregullohet më mirë me terma specifike të referencës, kërkesat e punës, kategorinë e përcaktuar dhe ndëshkimet.
- Gjyqtarët duhet ta përfshijnë një referencë specifike në aktgjykimet e tyre për mënyrën e zëvendësimit të gjobës kur ajo nuk mund të arkëtohet me detyrim, siç kërkohet nga neni 365, paragrafi 2, KPP dhe neni 43, KPP.

3. GJETJET E MONITORIMIT TEMATIK

3.1 Anti-korrupsioni

Në Raportin paraprak për Monitorimin e Drejtësisë, EULEX-i ka theksuar se Task Forca Anti-Korrupsion e PK-së³⁹ (TFAK) luan rol esencial në fushën e zbulimit, hapave fillestar dhe hetimeve kundër korrupsionit. U theksua se sukcesi i Task Forcës është mbrojtur nga pozicioni i saj unik brenda hierarkisë së PK-së dhe linjat e veçanta të raportimit, të cilat e kishin garantuar pavarësinë e saj. Për më shumë, EULEX-i theksoi se hetimet e saj të ndërlikuara dhe voluminoze do të përfitonin nga rritja e mëtejme e kapaciteteve dhe e mbështetjes për të. Gjatë kohës kur EULEX-i i prezantoi publikisht këto gjetje, më 19 tetor 2020, ish-qeveria njoftoi se synonte ta shfuqizonte TFAK-në, duke pretenduar se ajo ishte jokushtetuese. Ky vendim nga OJQ-të lokale⁴⁰ u perceptua si një hakmarrje politike ndaj Task Forcës dhe u kritikua nga bashkësia ndërkombëtare.

Megjithatë, pas konsultimeve të EULEX-it dhe partnerëve të tjerë ndërkombëtarë me të gjithë homologët vendas të përfshirë dhe institucionet përkatëse⁴¹, deri më sot TFAK-ja, që ndërkohë e riemërtuar si Njësia Speciale për Hetime (NJSH), është duke vazhduar punën e saj në mënyrë efektive në bashkëpunim me Prokurorinë Speciale (PSRK). Për më tepër, vlen të theksohet se ky bashkëpunim është përmirësuar dukshëm gjatë vitit të kaluar. Një shkëmbim letrash në mes të PSRK-së dhe PK-së, duke e zyrtarizuar bashkëpunimin mes dy palëve dhe krijimi i departamenteve të specializuara në PSRK në vitin 2020, duke përfshirë edhe atë kundër korrupsionit si bashkëbiseduesi kryesor i NJSH-së, ishin hapa të rëndësishëm në këtë aspekt. Pas këtyre zhvillimeve, disa hetime të kryera nga NJSH në bashkëpunim me PSRK-në rezultuan në ngritjen e aktakuzave si p.sh. në rastin “Autostrada e Gjilanit” në janar 2021 dhe në rastin “Hidrocentralet” në prill 2020, të dyja këto raste të ndërlikuara financiare që përfshijnë persona të shquar dhe të ekspozuar politikisht dhe me dëme të supozuara financiare në vlerë prej disa miliona eurosh. Sidoqoftë, hetimet e NJSH-së mund të rriten duke zhvilluar më tej punën policore të kësaj Njësie në bazë të dhënave të inteligjencës dhe kapacitetet e saj për hetime financiare. Siç u vërejt në raportin e mëparshëm, parimi ‘ndiq paratë’, i cili është vendimtar në hetimet e pastrimit të parave dhe krimeve të tjera financiare, ende nuk është duke u zbatuar në mënyrë adekuate.

Siç u raportua në pjesën e mëparshme të *“Mungesa e progresit në trajtimin e rasteve të profilit të lartë dhe ish-rasteve të EULEX-it”*, disa nga rastet e prekura në fazën e gjykimit, të cilat nuk po përparojnë, ose në të cilat janë vërejtur pengesa të tjera, kanë të bëjnë me korrupsionin. Kjo vlen për rastet e lartpërmendura të profilit të lartë “Olympus”, i njohur edhe si “Toka”, dy rastet “Grande”, “Toka IV” dhe “Veteranët”. Rasti i profilit të lartë “Heckler dhe Koch” është gjithashtu i rëndësishëm në këtë kontekst; pas disa vitesh vonesë, aktakuza e lëshuar nga EULEX-i u hodh poshtë nga GjTH e Prishtinës dhe procedurat penale kundër të gjithë të pandehurve u pushuan. Më shumë se gjashtë vjet kishin kaluar nga aktakuza deri te vendimi përfundimtar për

39 TFAK ishte formuar me anë të Vendimit të Qeverisë (Nr. 02/110) i datës 26 shkurt 2010, në bashkëpunim me EULEX-in.

40 P.sh. nga Instituti i Kosovës për Drejtësi (IKD): <https://kli-ks.org/en/kli-reacts-against-the-government-of-kosovo-lidhur-propozimi-për-përfundimin-e-departamentit-special-anti-korrupsion-për-në-policinë-kosovë/> [qasja e fundit më 25.11.2021].

41 Më 11 nëntor 2020, një letër e përbashkët i është dërguar Ushtruesit të Detyrës së Drejtorit të Përgjithshëm të Policisë së Kosovës nga EULEX-i, Zyra e BE-së/EUSR, ambasadat e SHBA-së dhe Britanisë së Madhe dhe Misioni i OSBE-së në Kosovë për të shprehur shqetësimet e tyre në lidhje me shpërbërjen e Task Forcës Anti-Korrupsion.

papranueshmërinë e saj. Duke pasur parasysh se ky afat kohor ishte i nevojshëm vetëm për të arritur deri te marra e vendimit përfundimtar mbi aktakuzën pa filluar ndonjëherë shqyrtimi gjyqësor, kohëzgjatja e procedurës duket se e ka tejkaluar kohën e arsyeshme në të cilën duhet të përfundojë një rast penal.

Gjithashtu ra në sy lirimi dhe zgjatja e procedurave në një rast tjetër të profilit të lartë të trajtuar më parë nga EULEX-i, rasti “Tolaj et al”. Fillimisht të pandehurit u shpallën fajtorë nga GJTH e Prishtinës nga një trup gjykues i përbërë nga gjyqtarë të EULEX-it dhe kosovarë në vitin 2013. Megjithatë, pas një rigjykimi, të gjithë të pandehurit u shpallën të pafajshëm në vitin 2018, vendim ky i cili përfundimisht u mbështet nga Gjykata e Apelit në vitin 2020 për faktin se nuk ishte vërtetuar qëllimi i veprës. Nga monitorimi i gjykimeve tjera lidhur me korrupsionin, duket se gjykatat kanë vështirësi në vërtetimin e qëllimit, ndërsa në rastet e korrupsionit mund të thuhet se qëllimi duhet të jetë i dukshëm pasi të përcaktohen gjetjet faktike.

Një institucion tjetër i madh që e lufton korrupsionin është Agjencia Kundër Korrupsionit (Agjencia KK). Në bazë të *Projektligjit të ri për Agjencinë për Parandalimin e Korrupsionit*, mandati i Agjencisë KK do të kalojë nga mundësia e përgjithshme për të hetuar rastet kriminale të korrupsionit⁴² në mbikëqyrjen e rasteve që kanë të bëjnë me konfliktin e interesit, deklarin e pasurisë dhe marrjen e dhuratave në lidhje me kryerjen e detyrës zyrtare,⁴³ duke ia lënë kompetencën fillestare hetimore në të gjitha rastet e tjera kriminale të korrupsionit vetëm PK-së. Kjo pritet ta zvogëlojë në minimum rrezikun që Agjencia KK dhe PK të kryejnë hetime për të njëjtat raste paralelisht, siç është vërejtur në një numër rastesh në të kaluarën. Agjencia KK këshillohet që të koordinojë me PK-në vazhdimin e hetimeve përkatëse në pritje pasi të hyjë në fuqi ligji i lartpërmendur.

Për më tepër, Agjencia KK do të ketë kompetencën për të mbikëqyrë dhe ndërmarrë veprime në lidhje me sinjalizuesit. Pas miratimit të *Ligji për Mbrojtjen e Sinjalizuesve*, në vitin 2019, akti nënligjor përkatës, *Rregullorja për pranimin dhe trajtimin e rasteve të sinjalizuesve*, ka hyrë në fuqi gjatë periudhës së raportimit. Sapo të miratohet ligji për Agjencinë KK, do të jenë në fuqi të gjitha mjetet për mbrojtjen e sinjalizuesve.

Rekomandimet:

- PK duhet ta fuqizojë më tej Njësinë Speciale për Hetime (NJSH), ish-Task Forca Anti-Korrupsion, si aktor kryesor në fushën e zbulimit dhe hetimeve kundër korrupsionit.
- NJSH e mbështetur nga agjencitë tjera të zbatimit të ligjit, duhet ta përmirësojë cilësinë e hetimeve të korrupsionit duke e rritur punën policore në bazë të dhënave të inteligjencës dhe kapacitetet e saj për hetime financiar.
- NJSH e mbështetur nga agjencitë tjera të zbatimit të ligjit, duhet ta përmirësojë parimin ‘ndjek paratë’, pasi ky është jetik në hetimin e pastrimit të parave dhe krimeve të tjera financiare.
- Agjencia KK duhet të koordinohet me PK-në për vazhdimin e hetimeve përkatëse në pritje pasi të hyjë në fuqi Ligji për Agjencinë për Parandalimin e Korrupsionit.

⁴² Ligji për Agjencinë Kundër Korrupsionit, Ligji Nr. 03/L-159, 29 dhjetor 2009, neni 5, paragrafi 1, nënparagrafi 1, në dispozicion në <http://old.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/2009-159-ang.pdf> [qasja e fundit më 01.12.2021].

⁴³ Po aty, Neni 5 1.1, 1 dhe 3.

3.2 Krimet sipas të drejtës ndërkombëtare

Misioni vuri në dukje disa përparime në punën e Njesisë për Hetimin e Krimeve të Luftës të PK-së (NJHKL) në lidhje me funksionalizimin e bazës së të dhënave për krimet e luftës, e cila u krijua midis viteve 2019 dhe 2020 me mbështetje të konsiderueshme nga EULEX-i. Vazhdimi i dixhitalizimit të dosjeve të rasteve, përfshirë ato të dorëzuara nga EULEX-i në vitin 2018, i ka mundësuar NJHKL-së që në mënyrë progresive ta fillojë analizimin dhe hetimin e krimeve të luftës, si dhe në lidhje me personat e pagjetur. PK-ja dhe PSRK-ja i kanë identifikuar dhjetë raste prioritare, në të cilat hetimi është duke përparuar. Në dy raste, në rajonin e Pejës, të gjitha të dhënat në dispozicion janë futur plotësisht në këtë bazë të dhënave, duke i mundësuar policisë që të fillojë hetimet dhe t'i bëjë analizat e rasteve.

Në koordinim me Departamentin për Krime të Luftës në PSRK, PK-ja kaloi në hetimin e disa rasteve më të vogla të krimeve të luftës, në vend që t'i kombinonte ato në raste të mëdha me shumë të pandehur dhe me shumë dëshmitarë, të cilat në fund të fundit janë më të vështira për t'u hetuar, ndjekur penalisht dhe gjykuar. Prandaj pritet që në të ardhmen e afërt të ngrihen disa aktakuza të reja. Në përgjithësi, përmirësimi i administrimit të rasteve, i kombinuar me qasjen e re të hetimit të disa rasteve më të vogla, duket se ka dhënë rezultate pozitive.

Departamenti i PSRK-së për Krime të Luftës u zgjerua dhe tani i ka katër prokurorë, që është një përmirësim i rëndësishëm dhe në përputhje me rekomandimin e Misionit në Raportin Monitorues të mëparshëm të tij. Për më tepër, prokurorët u caktuan në katër zona gjeografike për ta përmirësuar bashkëpunimin ndërmjet policisë dhe prokurorisë.⁴⁴ Janë hapur disa hetime të reja por është ngritur vetëm një aktakuzë, në rastin “Zoran Vukotiq”.

Zoran Vukotiq u akuzua për përdhunimin e një gruaje shqiptare të Kosovës si pjesë e një sulmi të gjerë dhe sistematik kundër popullatës shqiptare të Kosovës në komunën e Vushtrrisë në maj 1999. Më 5 korrik 2021, ai u shpall fajtor për të gjitha akuzat dhe u dënua me dhjetë vjet burgim. Ky është rasti i parë sipas të drejtës ndërkombëtare (d.m.th. krimet e luftës, krimet kundër njerëzimit dhe gjenocidi) i cili është iniciuar dhe hetuar vetëm nga prokuroria e Kosovës, ndryshe nga rastet e tjera të këtij lloji, të cilat të gjitha janë hetuar nga UNMIK-u apo EULEX-i. Arsyeja për këtë është se ky rast nuk i ishte raportuar UNMIK-ut apo EULEX-it gjatë mandatit të tyre ekzekutiv. Ai është gjithashtu dënimi i parë për krime kundër njerëzimit në Kosovë dhe nëse vërtetohet në instanca më të larta, ai mund ta hapë rrugën për ndjekjen dhe gjykimin e rasteve të tjera në bazë të kësaj vepre penale. Pas shqyrtimit të aktgjykimit me shkrim i cili u shpall më 8 shtator 2021, Misioni ka vërejtur se në të vetëm përmendet që Vukotiqi ka vepruar në kundërshtim me nenin 142 të Kodit Penal të Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë (KPRSFJ), i cili i referohet krimeve të luftës, ndërsa sipas aktakuzës dhe shpalljes së aktgjykimit, Vukotiqi e ka shkelur nenin 143 të KPP-së, i cili i referohet krimeve kundër njerëzimit. Me fjalë tjera, kualifikimi ligjor në vendimin me shkrim nga njëra anë dhe shpallja në sallën e gjyqit nga ana tjetër i referohen dispozitave të ndryshme të Kodit Penal.

Në një rast tjetër, një i dyshuar dhe ish-pjesëtar i policisë serbe u arrestua nën dyshimin se kishte kryer krime lufte si pjesë e të ashtuquajturës Masakra e Kralanit. Mirëpo, një muaj më vonë, gjyqtari i procedurës paraprake nxori një aktvendim me anë të cilit u anulua paraburgimi, pasi

44 Katër rajonet gjeografike janë 1) Pejë-Prizren-Ferizaj, 2) Mitrovica, 3) Gjakova dhe 4) Prishtinë-Gjilan.

nuk kishte më dyshime të bazuara se i dyshuari kishte qenë vërtetë pjesëmarrës në masakrën në fjalë. Vlen të theksohet se hetimi është kryer relativisht shpejt dhe PSRK-ja ka qenë e përkushtuar në mbledhjen e provave fajësuese dhe shfajësuese, gjë që ka rezultuar që masa e paraburgimit ka zgjatur më pak se një muaj. Gjatë periudhës raportuese, GJTH e Prishtinës ishte relativisht produktive me disa lëndë në fazën e shqyrtimit kryesor. Përveç rastit të lartpërmendur “Zoran Vukotiq IV” me aktgjykime u përfunduan edhe pesë gjykime kryesore për rastet e krimeve të luftës. Bëhet fjalë për rastet “Zoran Djokiq”, “Darko Tasiq”, “Zlatan Krstiq/Destan Shabanaj”, “Nenad Arsiq” dhe “Goran Stanishiq”.

Në rastin kundër Darko Tasiqit, bie në sy se GJTH e Prizrenit e dënoi atë, më 22 qershor 2020, me një dënim unik prej 22 vitesh burgim, që tejkalon dënimin maksimal të paraparë me ligj. Kodi Penal i Kosovës parasheh që duhet të zbatohet ligji në fuqi në kohën kur është kryer vepra penale. Nëse ligji në fuqi është ndryshuar para marrjes së vendimit të formës së prerë për një rast, atëherë zbatohet ligji më i favorshëm për kryerësin. Ligji i zbatueshëm në kohën e kryerjes së veprës penale ishte Kodi Penal i Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë (KPRSFJ), i cili e parasheh një dënim maksimal prej 20 vjetësh. Kjo çështje është adresuar pastaj nga Gjykata e Apelit me një aktgjykim, të shpallur më 30 nëntor 2020, i cili e ndryshoi kualifikimin ligjor të aktgjykimit të shkallës së parë dhe e zbuti dënimin në 11 vjet burgim.

Si përfundim, PK-ja ka bërë përparim në disa hetime aktive të krimeve të luftës, veçanërisht në krahasim me periudhën e mëparshme raportuese. Prokuroria nuk ka mundur të bënte më shumë përparim, pjesërisht për shkak të faktit se shumë të dyshuar, siç ishte rasti me disa aktakuza të ngritura nga EULEX-i në mandatin e tij ekzekutiv të kaluar, ndodhen jashtë vendit dhe nuk mund të arrestohen. Mbetet për t'u parë se deri në çfarë mase zbatimi i dispozitave që lejojnë gjykimet në mungesë do të kontribuojë në adresimin e boshllëqeve ekzistuese të mosndëshkimit, duke garantuar në të njëjtën kohë të drejtën për një gjykim të drejtë të akuzuarve. Gjyqtarët në Departamentin Special në GJTH të Prishtinës ishin në gjendje t'i përfundonin të gjitha rastet e pazgjidhura të krimeve të luftës. Në anën tjetër, disa lëndë të krimeve sipas të drejtës ndërkombëtare, të cilat aktualisht janë duke u gjykuar para GJTH të Mitrovicës dhe GJTH të Prizrenit, nuk kanë përparuar fare. Misioni vërejt se administrata në GJTH të Prishtinës nuk ishte në gjendje të ofronte përkthimin e dosjeve të lëndëve gjyqësore në kohën e duhur, duke rezultuar në vonesa të konsiderueshme në gjykime.

Misioni ka vërejtur disa mangësi në cilësinë e aktgjykimeve, veçanërisht të gjykimeve të shkallës së parë, kur bëhet fjalë për arsyetimin ligjor dhe shqiptimin e dënimeve, siç shpjegohet në lidhje me aktgjykimet e shkallës së parë në rastin “Darko Tasiq” dhe “Zoran Vukotiq IV”. Përveç kësaj, disa herë gjyqtarët nuk i bazuan në vendimet e tyre disa nga elementët e veprës, për shembull, duke mos shpjeguar se cilat veprime të sakta e përbënin veprën. Kjo nuk ndikon në rezultatin përfundimtar të rasteve, por cilësia e vendimeve duhet të përmirësohet në mënyrë që palët të jenë në gjendje t'i kuptojnë më mirë arsyet e vendimeve gjyqësore.

Mungesa e bashkëpunimit ndërkombëtar, kryesisht me Serbinë, mbetet një sfidë e rëndësishme. Është bërë e qartë se kjo pengesë po i ngadalëson hetimet në shumë raste që kanë të bëjnë me krimet sipas të drejtës ndërkombëtare, sikundër ka qenë rasti gjatë mandatit të kaluar ekzekutiv të EULEX-it.

Rekomandimet:

- PSRK-ja duhet ta përmirësojë nivelin e bashkëpunimit me PK-në në lidhje me hetimet në proces, veçanërisht në rastet në të cilat të dyshuarit janë në paraburgim.
- GJTH e Mitrovicës duhet ta përshpejtojë rigjykimin e rastit “Drenica I” dhe rastet e mbetura të Vukotiqit, ndërsa GJTH e Prizrenit duhet ta ketë prioritet rigjykimin e rastit “Remzi Shala”.
- Akademia e Drejtësisë duhet të ofrojë trajnime për gjyqtarët mbi specifikat e arsytimit të vendimeve në lidhje me krimet sipas së drejtës ndërkombëtare.
- Autoritetet e Kosovës, me ndihmën e bashkësisë ndërkombëtare, duhet të ndërmarrin hapa për ta përmirësuar bashkëpunimin ndërkombëtar, veçanërisht me Serbinë.
- PSRK-së duhet t’i ndahen burime shtesë për t’i mundësuar asaj të përballet me numrin e madh të lëndëve të pazgjidhura.

3.3 Të drejtat pronësore

Një çështje që tërhoqi vëmendjen gjatë periudhës raportuese ishte mosekzekutimi i vendimeve të Komisionit Kosovar për Kërkesa Pronësore (KKKP) apo aktgjykimeve të Kolegjit të Ankesave të Agjencisë Kosovare të Pronës në Gjykatën Supreme të Kosovës (KA AKP) dhe të Gjykatës Kushtetuese të Kosovës. KKKP është organ kuazi-gjyqësor vendimmarrës në kuadër të AKP-së. Ajo funksionon si një mekanizëm për përpunimin e kërkesave masive në fushën e pronës pas konfliktit. Kundër vendimit të KKKP-së pala mund të parashtrojë ankesë në Gjykatën Supreme të Kosovës.

Në vitin 2016, Gjykata Kushtetuese i trajtoi kërkesat e paraqitura nga katër parashtrues që kërkonin vlerësimin e kushtetutshmërisë për mosekzekutimin e vendimeve të formës së prerë të KKKP-së dhe KA të AKP-së.⁴⁵ Gjykata Kushtetuese konstatoi se mosekzekutimi i vendimeve të KKKP-së dhe KA të AKP-së përbën shkelje të nenit 31 të Kushtetutës së Kosovës, lidhur me nenin 6.1 të KEDNJ-së. Rrjedhimisht, *“Si rezultat i këtij mosekzekutimi të vendimeve të formës së prerë dhe detyruese, parashtruesve iu privua padrejtësisht prona e tyre për shkak të vonesës (...). Kështu, është shkelur edhe e drejta e parashtruesve për gëzimin paqësor të pronës së tyre, e garantuar nga neni 46 i Kushtetutës dhe neni 1 i Protokollit 1 të Konventës.”*⁴⁶ Prandaj, Gjykata konstatoi se të gjitha ato vendime duhej të ekzekutoheshin nga AKP-ja.

Në ato raste kur pretenduesit e suksesshëm kanë marrë konfirmimin e të drejtave ligjore të tyre për pronat e paluajtshme (qoftë përmes vendimit përfundimtar të KKKP-së ose në bazë të aktgjykimeve të nxjerra nga KA i AKP-së), ata kanë të drejtë që të kërkojnë nga Agjencia Kosovare për Krahasimin dhe Verifikimin e Pronës (AKKVP)⁴⁷ për t’i prishur strukturat e paligjshme të

45 Aktgjykimi në lëndën nr. K 165/15 i datës 25.10.2016, paragrafi 3 dhe 5.

46 Po aty, Paragrafi 134 dhe 136.

47 Ligji Nr. 05/L-010 për Agjencinë Kosovare të Krahasimit dhe Verifikimit të Pronës (AKKVP) në nenin 4.2.3 parasheh që Agjencia është kompetente *“Për zbatimin e vendimeve të KPPK, AKKVP dhe Komisionit për Kërkesa Pronësore dhe Banesore”*. Në nenin 17.3 Ligji thotë se *Agjencia do të ushtrojë kompetencat e ekzekutimit të vendimeve të pazgjidhura të Komisionit përkatës për Kërkesa Pronësore, aktgjykimeve të Gjykatës Supreme të nxjerra në ankesë kundër vendimeve të Komisionit për Kërkesa Pronësore dhe vendimeve të Komisionit për Kërkesa Pronësore të cilat nuk janë ekzekutuar nga Agjencia Kosovare e Pronës. ose Drejtorisë së Banesave dhe Pronës. Në ushtrimin e kompetencave të tilla përmbaruese, Agjencia do të ketë të drejtat, detyrimet, përgjegjësitë dhe kompetencat që kishte Agjencia Kosovare e Pronës. Mjetet juridike për ekzekutimin janë të shënuara në nenin 18.1 *“Mjetet juridike për ekzekutimin e një vendimi mund të përfshijnë, por nuk kufizohen me dëbimin,**

ndërtuara në pronat e tyre⁴⁸. AKKVP ka të drejtë t'i zbatojë vendimet, *ndër të tjera*, të AKP-së. AKKVP-ja fillimisht zgjodhi ndërmjetësimin për zbatimin e vendimeve/aktgjykimeve dhe i rriti përpjekjet e saj vetëm kur këto përpjekje nuk dhanë fryt, duke vazhduar me prishjen e ndërtimeve pa leje. Deri më tani, AKKVP-ja ka arritur ta përfundojë me sukses vetëm një rast rrënimi, i cili ka zgjatur për 11 vjet dhe për të cilin Gjykata Kushtetuese e kishte shpallur aktgjykimin që në prill të vitit 2014.

54 raste të tjera janë ende në pritje të zbatimit, gjë që është shumë shqetësuese. Një nga arsyt kryesore është mungesa e buxhetit për t'i kryer rrënimet. AKKVP-ja i ka ndarë 30,000 euro për procedurat e rrënimit, shumë e cila ka mjaftuar për t'i mbuluar shpenzimet e rastit të parë dhe të vetëm të lartpërmendur, kështu që nuk ka mbetur më buxhet për trajtimin e të gjitha rasteve tjera.

Një shqetësim shtesë mbetet fakti se shumica e vendimeve dhe aktgjykimeve që kanë qenë në pritje të ekzekutimit kanë të bëjnë me pronat në pronësi të serbëve të Kosovës, duke ndikuar kështu në procesin e përgjithshëm të pajtimit ndëretnik pas konfliktit në Kosovë.

Rekomandimi:

- AKP-së duhet t'i ndahen më shumë mjete për prishjen e ndërtimeve pa leje, të cilat paraqesin pengesën kryesore për bartësit e të drejtave pronësore t'i gëzojnë të drejtat e tyre.

3.4 Privatizimi dhe likuidimi

Ligji për Dhomën e Posaçme të Gjykatës Supreme (DHPGJS) të Kosovës për çështjet që kanë të bëjnë me Agjencinë e Privatizimit, i miratuar nga Kuvendi i Kosovës më 30 maj 2019, ende nuk është duke u zbatuar plotësisht. Për shembull, deri më sot është krijuar vetëm një kolegji apeli, ndërsa ligji kërkon dy kolegje të apelit.⁴⁹ Arsyetimi për këtë nga DHPGJS është se kolegji i dytë i apelit nuk ka mundur të formohet për shkak të mungesës së gjyqtarëve.

DHPGJS-ja i gjykon çështjet e privatizimit dhe likuidimit. Ajo merret me ndërmarrjet shoqërore, pronën e paluajtshme dhe disa çështje të punës. Numri i rasteve të grumbulluara në DHPGJS u ul ndjeshëm nga mbi 20,000 raste në mars 2020 në 16,085 raste në tetor 2021, që është një shenjë inkurajuese. Megjithatë, duhet pasur parasysh se Agjencia Kosovare e Privatizimit (AKP), zakonisht kontribuuesi kryesor në grumbullimin e lëndëve, ishte udhëzuar nga qeveria aktuale që të pezullonte aktivitetet e privatizimit, gjë që uli ndjeshëm fluksin e rasteve të reja. Përkundër këtij trendi pozitiv, DHPGJS është ende e mbingarkuar me raste. Për të shmangur vonesat e mëtejshme dhe për ta ulur numrin e lëndëve të grumbulluara, siç është rekomanduar tashmë në raportin e mëparshëm, nevojitet miratimi i një strategjie afatgjatë.

vendosjen e pronës në administrim, marrëveshjen e qirasë, sekuestrimin dhe prishjen e strukturave të paligjshme, ankand dhe kërkesa për regjistrim në regjistrin e të drejtave të pasurive të paluajtshme. "Në paragrafin 2 ligji sqaron se "Para zbatimit të mjeteve juridike, sekuestrimi dhe rrënimi i objekteve të kundërligjshme, mund të përdoret ndërmjetësimi për zbatimin e vendimeve".

48 Udhëzimi Administrativ Nr. 01/2020 për përcaktimin e procedurave për prishjen e objekteve të kundërligjshme (neni 1.2 dhe 2).

49 Në vijim të Neni 4.10 LGJS/4.12 LGJS i vjetër.

Për më tepër, KGJK-ja nuk ka vendosur një normë tentative për numrin e lëndëve që duhet të kryhen nga gjyqtarët e DHPGJS-së brenda një periudhe të caktuar kohore. Një normë e tillë do të ishte e dobishme për vlerësimin themelor të produktivitetit të çdo gjyqtari.

Në aspekt pozitiv dhe në përputhje me rekomandimet e EULEX-it në raportin e mëparshëm, DHPGJS-ja e aplikoi një model për t'i trajtuar në mënyrë efektive dhe të shpejtë të gjitha 514 kërkesat masive në rastin "Amortizatorët". Rekomandohet fuqimisht që DHPGJS-ja ta zbatojë këtë praktikë si standard për trajtimin e të gjitha rasteve të kërkesave masive, pasi zgjidhja e tyre do të ndikonte fuqishëm në numrin e përgjithshëm të lëndëve të grumbulluara. Një vrojtim më pak pozitiv në trajtimin e këtij rasti ishte periudha e gjatë (gati katër muaj, në krahasim me 15 ditë pune të përcaktuara me ligj) për përkthimin e këtij aktgjykimi të vetëm nga shqipja në serbisht.⁵⁰

Është shqetësuese që DHPGJS-ja ende duhet të merret me rastet në të cilat AKP-ja si paditëse kërkon anulimin e aktgjykimeve të formës së prerë të gjykatave të rregullta, edhe pse ato tashmë janë gjykuar dhe mund të mos vazhdojnë më tutje. Më pas, bartja dhe regjistrimi i pasurisë së paluajtshme në zyrat kadastrale janë duke u vonuar kurse DHPGJS-ja po i nënshtrohet ngarkesave të panevojshme. Përderisa këto pretendime gjithmonë refuzohen si të pabazuara, motivimi për të vazhduar ndjekjen e tyre është padyshim interesi i AKP-së për ta vonuar më tej regjistrimin e pronës në fjalë në emër të pronarit të ligjshëm.

Në bazë të monitorimit rastësor të 11 aktgjykimeve dhe vendimeve të Dhomës së Posaçme, EULEX-i ka identifikuar se të gjitha aktgjykimet kanë vuajtur deri në njëfarë mase nga arsyetimi i pamjaftueshëm. Për shembull, në aktgjykimin AC-I-16-0271, në të cilin Kolegji i Apelit i DHPGJS-së e hodhi poshtë një ankesë si të pabazuar, në lidhje me një çështje të rëndësishme ligjore, aty vetëm deklarohet se "*Kolegji i Apelit nuk pranon që legjislacioni tatimor mbizotëron derisa ligji i AKP-së është i zbatueshëm*", pa ofruar ndonjë arsyetim ligjor se pse ligji i AKP-së mbizotëron. Në një vendim tjetër (C-III-20-0076), DHPGJS-ja nuk dha arsyetim me çka ishte plotësuar një kusht i caktuar, i nevojshëm për dhënien e urdhrit paraprak të kërkuar.⁵¹

Rekomandimet:

- DHPGJS-ja duhet ta miratojë një strategji afatgjatë për zgjidhjen e lëndëve të grumbulluara, p.sh. duke caktuar kritere prioritare dhe duke e identifikuar numrin optimal të burimeve të nevojshme për t'u marrë me efektivitet me lëndët e grumbulluara.
- Në rast se strategjia rezulton e pamjaftueshme për t'i zgjidhur lëndët e grumbulluara, duhet të merret parasysh rekrutimi i gjyqtarëve dhe zyrtarëve ligjorë shtesë.
- KGJK-ja duhet ta shqyrtojë caktimin e një norme tentative që specifikon se sa lëndë pritet që të përfundohen nga gjyqtarët e DHPGJS-së.
- Si një mjet shtesë për zgjidhjen e lëndëve të grumbulluara, DHPGJS-ja duhet ta rrisë dhe ta zbatojë si standard përdorimin e modeleve për trajtimin e kërkesave masive.

50 Në përputhje me nenin Neni 9 paragrafi 1 LGJS.

51 Neni 6 KEDNJ vendos një detyrë afirmative mbi një gjykatë, tribunal ose juri për të dhënë gjykime të arsyetuara, veçanërisht një vendim që përshkruan në mënyrë adekuate bazën ligjore dhe faktike të vendimit. Ky parim rrjedh nga koncepti që një vendim përfundimtar i arsyetuar u siguron palëve mbrojtjen nga vendimet arbitrare të fshehura pas arsyetimit të paqartë dhe jo të plotë, në atë që palëve duhet t'u sigurohen të gjitha të dhënat e nevojshme për të marrë vendime plotësisht të informuara në lidhje me paraqitjen e ankesës ose jo.

- KGJK-ja duhet t'i forcojë kapacitetet e përkthyesve dhe interpretëve në gjuhën serbe në DHPGJS, veçanërisht duke e pasur parasysh faktin se shumica e rasteve gjyqësore kanë të bëjnë me palët serbe.
- AKP-ja duhet ta ndërpresë praktikën e kërkesës për anulimin e aktgjykimeve të formës së prerë të gjykatave të rregullta, duke mos marrë parasysh faktin se pretendimet e tilla janë të pabazuara për faktin se janë të gjykuara.
- DHPGJS-ja duhet t'i kushtojë më shumë vëmendje arsytimit të vendimeve gjyqësore. Arsyetimi duhet të jetë i kujdesshëm, i kuptueshëm dhe në përputhje me jurisprudencën përkatëse të GJEDNJ-së. Është jashtëzakonisht me rëndësi që aktgjykimet t'i përgjigjen çdo çështjeje vendimtare të ngritur nga palët dhe të shmangin deklaratat kontradiktore në arsyetim.
- DHPGJS-ja duhet të instalojë, si të gjitha gjykatat e tjera në Kosovë, Sistemin Informatik për Menaxhimin e Lëndëve (SIML) në mënyrë që DHPGJS-ja të jetë më efikase.

3.5 Administrata e gjykatës - Sistemi Informatik për Menaxhimin e Lëndëve (SIML)

EULEX-i i vizitoi të shtatë GJTH-të dhe degët e tyre përkatëse (gjithsej 21) me qëllim që ta vlerësojë zbatimin dhe funksionimin e SIML-së në mbarë Kosovën. Siç u tha më sipër, SIML është një sistem elektronik i cili ruan një sërë informacionesh lidhur me rastet. Për shkak të dixhitalizimit të dosjeve, SIML u mundëson përdoruesve të kenë qasje shumë më të shpejtë në dokumente të ndryshme dhe ndjekjen e të gjitha zhvillimeve lidhur me rastet, si dhe u mundëson atyre që të punojnë së bashku në raste dhe të ndajnë informacione në një mjedis të sigurt. Një nga veçoritë e sistemit, prej shtatorit 2020, është ndërveprueshmëria elektronike ndërmjet GJTH-ve dhe Prokurorive Themelore.

Një veçori tjetër e rëndësishme është Caktimi Automatik i Rasteve (CAR), i cili siguron caktimin rastësor të rasteve për gjyqtarët, gjë që e zvogëlon në masë të madhe rrezikun e ndërhyrjeve të padrejta, duke e rritur kështu perceptimin e një gjyqësori të pavarur dhe të paanshëm. EULEX-i ka monitoruar se caktimi rastësor i rasteve nuk është aplikuar gjithmonë, edhe pse kjo është kërkuar me ligj. Instalimi i SIML-së u përfundua në fund të vitit 2019 dhe rastet penale dhe civile në pritje u skanuan dhe u futën në SIML në të gjitha GJTH-të, në Gjykatën e Apelit (GJA) dhe në Gjykatën Supreme (GJS), me përjashtim të Dhomës së Posaçme të Gjykatës Supreme për Çështjet e Privatizimit.

Misioni vlerësoi se zhvillimi dhe shtrirja e SIML në të gjitha gjykatat ka qenë e suksesshme dhe se SIML e kishte fituar besimin e shumicës së gjykatave përdoruese të tij; megjithatë, për shkak të ndërlikueshmërisë dhe mungesës së burimeve të mjaftueshme, kryesisht teknike por edhe njerëzore, sistemi nuk është ende plotësisht funksional dhe efikas, kryesisht në degët e gjykatave.

Një nga pengesat e identifikuara për funksionimin e duhur të SIML-së është lidhja shpesh e dobët e internetit në gjykata dhe funksionimi i ngadaltë i sistemit. Disa gjyqtarë pohuan se SIML në fakt e kishte ulur efikasitetin e tyre, gjë që ndoshta është për shkak të faktit se disa gjyqtarë nuk e përdorin SIML-në në baza ditore, siç parashikohej, por në vend të kësaj e transferojnë

të gjitha rastet e tyre përnjëherë në fund të muajit, duke e bllokuar kështu sistemin. Përderisa Projekti SIML kishte investuar përpjekje të konsiderueshme në trajnimin e përdoruesve, EULEX-i kuptoi se nevojiteshin punëtori shtesë të përshtatura për disa nga pjesëtarët e personelit të gjykatave për SIML-në, që sipas mundësive duhej të mbaheshin në vendin e punës. Disa nga përdoruesit e SIML-së e lavdëruan sistemin për veçorinë që e pamundëson largimin e çfarëdo informacioni pasi ai të jetë futur, duke thënë se kjo e ka rritur llogaridhënien dhe transparencën e përgjithshme të gjykatave. Të tjerët u ankuan se nuk ishin në gjendje t'i korrigjonin dhe t'i largonin gabimet e rastit.

Siç u theksua në pjesë të ndryshme të këtij raporti, sistemi gjyqësor i Kosovës ende vuan nga një numër i madh i lëndëve të grumbulluara, veçanërisht sa i përket rasteve civile, dhe afati kohor për gjykim është shpesh shumë i gjatë. SIML mund të luajë një rol vendimtar për adresimin e këtyre shqetësimeve dhe ta rrisë perceptimin se gjyqësori bëhet më efikas, transparent dhe llogaridhënës. Për këtë qëllim, gjykatat duhet t'i kushtojnë më shumë vëmendje përdorimit aktual të sistemit dhe funksioneve të tij në baza ditore. Një shembull mund të jetë futja e normave minimale të performancës për gjyqtarët, e shoqëruar me mbikëqyrje nga KGJK-ja, kryetarët e GJTH-ve dhe gjyqtarët mbikëqyrës, si dhe me masa disiplinore dhe financiare, sikur në shumë vende të BE-së. Kjo mund të bëhet duke i përdorë veçoritë që janë në dispozicion në SIML duke i sjellë përfitim funksionimit të përgjithshëm të administratës gjyqësore dhe perceptimit të sistemit gjyqësor në tërësi.

EULEX-i vlerësoi se Caktimi Automatik i Rasteve (CAR) si modul i SIML ka funksionuar mirë që nga 18 shkurti 2020 në të gjitha GJTH-të dhe degët e tyre, duke eliminuar në mënyrë efektive mundësinë e manipulimit në caktimin e rasteve tek gjyqtarët. Sidoqoftë, një numër i konsiderueshëm rastesh u ricaktuan manualisht në vitin 2020. Kjo kryesisht ka ndodhur kur gjyqtarët dolën në pension ose u zhvendosën në ndonjë pozitë tjetër dhe duhej t'ia dorëzonin kolegëve rastet e tyre. Këto raste më pas nuk u kthyen në "grupin e rasteve" për caktimin automatik, por u ricaktuan manualisht nga kryetarët e GJTH-ve. Ky shqetësim është duke u diskutuar në KGJK. Moduli CAR aktualisht ende nuk është funksional në Gjykatën e Apelit dhe në Gjykatën Supreme, por thuhet se do të zbatohet së shpejti.

EULEX-i gjithashtu e vlerësoi nivelin e zbatimit të modulit të SIML-së i cili i bën librat manualë të regjistrimit të panevojshëm. Ky modul është futur në përdorim në fillim të vitit 2021 në të gjitha gjykatat dhe duhet të përfundohet deri në fund të vitit. Regjistrat elektronikë të SIML-së janë zhvilluar dhe mund të nxirren nga SIML-ja dhe të shtypen në formën e një libri. EULEX-i vërejti se rreth gjysma e përdoruesve në zyrat e shkrimoreve të gjykatave vazhduan të përdorin paralelisht edhe regjistrat e tyre të tejkualuar në letër, duke pretenduar se sistemi nuk ishte i besueshëm për shkak të mosarritjes së shpeshtë të vendosjes së lidhjes së duhur të internetit. Kjo praktikë e minon efikasitetin e përgjithshëm të regjistratit në gjykata.

Për më tepër, u vërejt se opsioni i shtypjes automatike të ftesave për palët nuk ishte përdorë në asnjë nga degët, siç thuhet për shkak se nuk kishte ekspertë të TI-së në dispozicion. Shumë degë kanë mungesë të personelit për shkak të procedurave të gjata të rekrutimit dhe shpesh nuk kanë përkthyes dhe interpretë për gjuhën serbe. Dy degët e gjykatës në veri të Kosovës nuk kanë numra telefonik zyrtar, gjë që nuk e lehtëson qasjen e nevojshme në drejtësi.

Rekomandimet:

- KGJK duhet të sigurojë lidhje më stabile të internetit në të gjitha gjykatat dhe degët.
- KGJK, përmes ekipit të SIML-së, duhet të ofrojë masa shtesë të trajnimit të përshtatur për SIML-në për përdoruesit e caktuar.
- KGJK-ja dhe gjykatat duhet të sigurojnë që shërbimet e përkthimit dhe interpretimit të jenë më të organizuara dhe të disponueshme për palët në të gjitha gjykatat.
- KGJK duhet ta shqyrtojë krijimin dhe një sistemi të mbikëqyrjes së normave minimale të punës së gjyqtarëve duke e përdorë SIML-në.

3.6 Dhuna në baza gjinore

Më 25 shtator 2020, Kuvendi i Kosovës votoi me dy të tretat për përfshirjen në Kushtetutë të Konventës së Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje, e njohur gjithashtu si *Konventa e Stambollit*, duke e bërë atë drejtpërdrejt të zbatueshme. Si instrumenti ligjor ndërkombëtar më i gjerë për të parandaluar dhe luftuar dhunën ndaj grave, kjo Konventë e mbështet dinjitetin dhe drejtësinë e grave viktime, duke u bërë thirrje qeverive që ta parandalojnë dhunën, t'i mbrojnë viktimat dhe t'i ndëshkojnë kryerësit. Ajo, gjithashtu i vë institucionet e Kosovës nën monitorimin e komisionit të *Grupit të ekspertëve për veprim kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje (GREVIO)*. Miratimi i Konventës së Stambollit nga Kosova është një hap i rëndësishëm drejt adresimit të dhunës në baza gjinore. Konventa tani duhet të zbatohet.

Komisioni Parlamentar për të Drejtat e Njeriut, Barazi Gjinore dhe Persona të Pagjetur që atëherë ka punuar, në bashkëpunim me *Agjencinë për Barazi Gjinore dhe Zyrën e Koordinatorit Kombëtar për Dhunën në Familje*, në *Projektligjin e ri për mbrojtjen nga dhuna ndaj grave dhe dhunës në familje*, i cili synon t'i harmonizojë dispozitat ligjore të Kosovës me *Konventën e Stambollit*.

Më tej, Zyra e Koordinatorit Kombëtar për Dhunën në Familje, e drejtuar nga Zëvendësministri i Drejtësisë, ngriti një grup pune për hartimin e *Strategjisë së re Kombëtare dhe Planit të Veprimit për Mbrojtjen nga Dhuna në Familje dhe Dhuna ndaj Grave*, duke pasur parasysh se strategjia e mëparshme ka skaduar në vitin 2020. Hartimi është ende në proces.

Për sa i përket përdorimit efektiv të bazës së të dhënave për dhunën në familje të krijuar nga Zyra e Koordinatorit Kombëtar në vitin 2019, nuk ka pasur shumë progres ndërkohë që kriteret strikte të përcaktuara nga standardet e *Konventës së Stambollit* për mbledhjen e të dhënave e kanë rritur nevojën për një mënyrë të përgjegjshme dhe të standardizuar të mbledhjes së të dhënave për DHBGJ. Zyra e Koordinatorit Kombëtar është angazhuar me të gjithë aktorët duke e theksuar nevojën për futjen e të dhënave në bazën e të dhënave dhe duke u përpjekur që të adresojë sfidat aktuale.

Trembëdhjetë dhoma intervistimi të përshtatshme për viktimat u krijuan nëpër stacionet policore në mbarë Kosovën dhe përpjekjet e shoqërisë civile dhe aktorëve ndërkombëtarë për të avokuar për qëndrueshmërinë financiare të strehimoreve për viktimat e DHBGJ-së vazhduan gjatë periudhës raportuese.

Është raportuar një rritje shqetësuese e rasteve të sulmeve seksuale, përdhunimeve, ngacmimeve seksuale dhe trafikimit të qenieve njerëzore ku përfshihen të mitur dhe viktimat femra të mitura.

Sa i përket rasteve të veprave kundër integritetit seksual, EULEX-i ka vazhduar të monitorojë disa raste të përdhunimit dhe ka vërejtur se procedura e referimit të viktimave në Institutin e Mjekësisë Ligjore për ekzaminim mjekësor dhe marrjen e provave biologjike, edhe pse e përmirësuar, ajo ende nuk është konsistente dhe shpesh varet nga niveli i angazhimit të prokurorit përgjegjës. Për më tepër, në kuadër të PK-së nuk ka ndonjë njësi të veçantë apo hetues të specializuar që merren me veprat kundër integritetit seksual, siç ekzistojnë tashmë ato për rastet e dhunës në familje.

EULEX-i ripërsërit rëndësinë e madhe të krijimit të një procedure standarde operimi që e rregullon bashkëpunimin ndërmjet të gjithë ofruesve të shërbimeve të përfshirë në rastet e dhunës seksuale, veçanërisht PK-së, prokurorisë, gjykatave, Institutit të Mjekësisë Ligjore, profesionistëve shëndetësorë, Zyrës për Mbrojtjen dhe Ndihmën e Viktimave dhe Qendrave për Mirëqenie Sociale.

Për më tepër, qasja e bazuar në viktimat duhet të përfshihet vazhdimisht nga të gjitha institucionet që punojnë me viktimat e veprave penale seksuale.

Rekomandimet:

- Qeveria e Kosovës duhet ta përshpejtojë procedurën për krijimin e shërbimeve të specializuara dhe proceseve dhe përgjegjësisve të standardizuara në kuadër të PK-së, prokurorisë, gjykatave dhe në mesin e punonjësve socialë për viktimat e dhunës seksuale, duke filluar nga hartimi i protokollit kombëtar dhe udhëzuesve.
- Njësia për Trajnime të PK-së, Akademia e Drejtësisë dhe Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale duhet të sigurojnë trajnime dhe specializime të vazhdueshme për ofruesit e shërbimeve të përfshirë në veprat kundër integritetit seksual, si hetuesit policorë, prokurorët, gjyqtarët dhe punonjësit socialë, ashtu siç ekzistojnë edhe për rastet e dhunës në familje.
- Autoritetet për zbatimin e ligjit dhe ato gjyqësore duhet ta përfshijnë më tej qasjen e përshtatshme për viktimat dhe të minimizojnë numrin e intervistave nga ofruesit e ndryshëm të shërbimeve të një viktime të veprës kundër integritetit seksual, gjë që do ta përforconte traumën e përjetuar nga viktimat.

3.7 Qasja në drejtësi për viktimat e dhunës në familje gjatë pandemisë me COVID-19

Më 18 maj 2021, EULEX-i e publikoi Raportin e tij Special mbi Ndikimin e COVID-19 në Sundimin e Ligjit në Kosovë që e mbulon periudhën nga marsi 2020 deri në mars 2021. Meqenëse ishte e vështirë dhe e parakohshme në atë kohë që të merreshin dhe të vlerësoheshin siç duhet të dhënat përkatëse dhe të besueshme mbi ndikimin e pandemisë në rastet e dhunës në familje dhe qasjen në drejtësi për viktimat e dhunës në familje, kjo temë nuk u trajtua në Raportin Special. Megjithatë, Misioni vazhdoi të ndjek marrjen e këtyre të dhënave për t'i përfshirë gjetjet mbi ndikimin e pandemisë në dhunën në familje në këtë raport, me fokus në masat kufizuese që potencialisht u kanë mundur keqpërdoruesve pushtet dhe kontroll shtesë mbi viktimat.

Është gjithashtu e rëndësishme të theksohet se autoritetet e Kosovës i përjashtuan viktimat e dhunës në familje nga kufizimet e lëvizjeve të lidhura me pandeminë gjatë prillit 2020.⁵²

EULEX-i u përpoq të mbledhë të dhëna për t'i analizuar si trendet e mundshme në shtimin apo zvogëlimin e këtyre rasteve, ashtu edhe reagimin nga institucionet përkatëse (policia, prokuroritë dhe gjykatat) gjatë periudhës raportuese.

Mbledhja e të dhënave ka rezultuar sfiduese, duke pasur parasysh se Kosovës ende i mungon një sistem gjithëpërfshirës dhe i konsoliduar i mbledhjes së të dhënave për dhunën në familje. Institucione të ndryshme zbatojnë sisteme të ndryshme të mbledhjes dhe vlerësimit të dhënave.

Baza e integruar e të dhënave për dhunën në familje e krijuar nga Zyra e Koordinatorit Kombëtar për Dhunën në Familje në vitin 2019, e paraparë për ta trajtuar hendekun e të dhënave, nuk është sistemuar ende plotësisht. Ky shqetësim u ngrit në Raportin e mëparshëm për Monitorimin e Drejtësisë, si një problem që e pengonte menaxhimin e duhur të rasteve të dhunës në familje dhe vlerësimin e duhur të shtrirjes së dhunës në familje. Ndikimi i kësaj mangësie u bë më i dukshëm gjatë pandemisë, kur qasja në të dhëna të besueshme do të kishte qenë thelbësore.⁵³

Ka pasur një rritje të vazhdueshme të rasteve të dhunës në familje të raportuara në PK në vitin 2018 (rritje për 20% krahasuar me 2017) dhe në vitin 2019 (rritje për 25% krahasuar me 2018), si dhe një rritje dukshëm më e vogël prej 8% në vitin 2020. Megjithatë, një zberthim sipas muajve zbulon një kulm prej 40% rritje në muajin e parë të mbylljes (Mars 2020), e ndjekur nga rritje prej 20% dhe 25% në muajt Prill respektivisht Maj të vitit 2020. Gjysma e dytë e vitit, me një rënie, ose vetëm me një rritje të vogël të rasteve të raportuara, rezultoi në rritjen e përgjithshme prej 8% për vitin 2020.

EULEX-i, për më shumë, e ka analizuar numrin e urdhrave të përkohshëm për mbrojtje emergjente të lëshuar nga PK-ja dhe numrin e thirrjeve të pranuar nga linja telefonike pa pagesë për ndihmë⁵⁴. Në vitin 2020, PK-ja ka lëshuar 862 urdhra për mbrojtje të përkohshme emergjente krahasuar me 798 të lëshuar në vitin 2019. Në vitin 2019 në linjën telefonike për ndihmë janë pranuar gjithsej 795 telefonata, të cilat në vitin 2020 janë ulur në 650.

EULEX-i, gjithashtu ka vërejtur një rritje të konsiderueshme të rasteve që prekin të miturit gjatë vitit 2020 krahasuar me vitin paraprak. Megjithatë, mungesa e të dhënave plotësisht të zberthyera nuk mundësoi një vlerësim më të thellë përkitazi me lidhjen e mundshme midis kësaj rritjeje dhe situatës së ndërlidhur me pandeminë. Gjithsesi u konstatua se, ndërkohë që në vitin 2019 në katër nga gjashtë rastet e vrasjeve në familje, bashkëshorti mashkull vrau bashkëshorten e tij femër, në vitin 2020, nga 13 raste të vrasjeve, vetëm dy u kryen nga bashkëshortët meshkuj ndaj bashkëshortes femër, ndërsa në shumicën e rasteve autorë ishin pjesëtarë të rinj të familjes dhe viktimat ishin pjesëtarë të tjerë të familjes.

Seancat e paraburgimit vazhduan të mbaheshin, edhe pse kjo ishte një çështje shqetësuese në fillimin e vendosjes së masave kundër COVID-19, pasi nuk ishte e qartë se në çfarë mase gjykatat do të mund të zhvillonin seancat e paraburgimit dhe nëse qendrat e paraburgimit do ishin

52 [Mësoni të gjitha vendimet për qarkullim, të cilat hyjnë në fuqi nesër - GazetaBlic.](#)

53 Misioni vë në dukje se gjatë periudhës së raportimit Zyra e Koordinatorit Kombëtar ka integruar më tej përpjekjet që të gjitha institucionet përkatëse të fusin sistematikisht të dhënat në bazën e të dhënave dhe së shpejti priten rezultate pozitive.

54 Linja e drejtpërdrejtë pa pagesë për viktimat e dhunës: 0800 11112 dhe funksionale 24/7.

në gjendje të prisnin të ndaluar të rinj. Në të njëjtën kohë, të dhënat e marra nga Prokuroria dhe PK-ja treguan gjithashtu se numri i lirimeve në procedurë të rregullt nga prokuroritë dhe numri i rasteve ku PK-ja nuk kishte bërë asnjë arrestim mbeti i lartë (së paku gjysma e rasteve). Meqenëse nuk mund të analizohej asnjë informacion shtesë i thelluar në lidhje me arsyet se përse në raste të caktuara janë bërë arrestime dhe janë caktuar masa sigurie, në këtë fazë nuk është e mundur të ofrohet një analizë më e plotë mbi trendin dhe arsyet prapa numrit të lirimeve dhe si apo nëse pandemia ka pasur ndikim apo jo.

Për sa i përket rasteve të urdhrave për mbrojtje të lëshuar nga gjykatat civile, të dhënat e marra nga gjykatat civile tregojnë gjithashtu se seancat janë zhvilluar dhe janë lëshuar urdhra për mbrojtje. Megjithatë, numri i rasteve në tërë Kosovën ishte relativisht i ulët. Misioni nuk ka mundur të sigurojë të dhëna nga viti i kaluar dhe për këtë arsye nuk ishte në gjendje të kryente një vlerësim krahasues dhe të shqyrtonte nëse masat e mbylljes kanë pasur ndikim në kërkesat për urdhra për mbrojtje.

Vlen të përmendet se institucionet vazhduan të funksionojnë normalisht dhe iu përgjigjën viktimave edhe gjatë pandemisë. Procedurat Standarde të Operimit të aplikueshme në Kosovë për Mbrojtjen nga Dhuna në Familje, të cilat i përcaktojnë rolet dhe përgjegjësitë ligjore të gjitha institucioneve që luajnë rol në mbrojtjen nga dhuna në familje, mund të kenë qenë një faktor i rëndësishëm në këtë dhe kjo tregon se sa i rëndësishëm është bashkëpunimi ndërinstitutional.

Ndonëse ndërgjegjësimi i opinionit publik për DHBGJ-në dhe veçanërisht dhunën në familje është rritur viteve të fundit, ende nuk është e mundur që të përcaktohet nëse rritja e rasteve të dhunës në familje të raportuara në PK lidhet në mënyrë specifike me kushtet e pandemisë apo nëse kjo reflekton një zhvillim thelbësor në këtë fushë, ku viktimat janë më pak hezituese për të raportuar tek autoritetet.

EULEX-i ndoqi zhvillimin e krijimit të një strehimoreje emergjente për viktimat e dhunës në familje, një hapësirë e dedikuar brenda konviktit të Universitetit të Prishtinës ku viktimat e pretenduara të dhunës në familje dhe DHBGJ-së mund të karantinoreshin përpara se të dërgoheshin në strehimoret përkatëse. Më 24 Prill 2020, Ministria e Shëndetësisë nxori një Qarkore Informuese (09/2020), që synonte trajtimin në mënyrë specifike të mbrojtjes së viktimave të dhunës në familje dhe DHBGJ-së gjatë pandemisë COVID-19. Kjo Qarkore Informuese nuk u iniciua vetëm pas shqetësimeve të ngritura nga disa strehimore për infeksione të mundshme brenda strehimoreve, por edhe pas shqetësimeve të ngritura nga OJQ-të për faktin se viktimat ndjeheshin veçanërisht jo rehat për raportimin e rasteve gjatë pandemisë. Megjithatë, në ditën kur u nxor Qarkorja Informuese, OJQ-të që ofrojnë shërbime për viktimat e komuniteteve të tjera shprehën shqetësimet e tyre lidhur me faktin se regjimi i detyrueshëm i karantinimit në Prishtinë kishte të ngjarë t'i dekurajonte gratë serbe të Kosovës dhe gratë nga komunitetet e tjera pakicë që ta raportonin dhunën, nga frika se do të detyroheshin të karantinoreshin jashtë komunitetit të tyre. OJQ-të pretenduan më tej një shkelje të mundshme të drejtave të pakicave. EULEX-i e përshëndet reagimin e shpejtë të Ministrisë së Shëndetësisë, e cila nxori një Qarkore të ndryshuar më 14 maj, duke u ofruar viktimave të dhunës në familje nga komunitetet joshumicë që të vendosin nëse dëshirojnë të karantinoohen në konviktin studentor apo të izoloreshin në "Qendrën gjithëpërfshirëse për gratë" në Novobërdë (e cila kryesisht

ofron shërbime specifike për viktimat e dhunës në familje nga komuniteti serb i Kosovës dhe i plotëson kriteret e përcaktuara nga autoritetet e Kosovës). Ky ishte një shembull i shkëlqyer i koordinimit dhe reagimit efektiv ndërinstitucional nga institucionet përkatëse ndaj nevojave të viktimave nga komunitetet e ndryshme.

Rekomandimet:

- Nën mbikëqyrjen e Zyrës së Koordinatorit Kombëtar për Dhunën në Familje, gjykatat, prokuroria dhe Zyra e Mbrojtjes së Viktimave duhet ta përmirësojnë përdorimin efektiv të bazës së të dhënave për dhunën në familje të krijuar në vitin 2019 duke futur të dhëna të konsoliduara.
- Nën mbikëqyrjen e Zyrës së Koordinatorit Kombëtar për Dhunën në Familje, ofruesit e shërbimeve të përgjithshme dhe të specializuara (PK, Zyra për Mbrojtjen e Viktimave dhe OJQ-të) duhet ta rrisin shtrirjen e shërbimeve online në dispozicion të viktimave, si linja aktuale telefonike për ndihmë.
- Nën mbikëqyrjen e Zyrës së Koordinatorit Kombëtar për Dhunën në Familje, Procedurat Standarde të Operimit për Dhunën në Familje duhet të rishikohen dhe plotësohen për të qenë plotësisht në përputhje me kriteret e Konventës së Stambollit, veçanërisht në fushën e mbledhjes së të dhënave, qasjes së koordinuar dhe procedurave të veçanta. në rastet e të miturve dhe të rinjëve.

Shtojca I

Lista e rasteve të monitoruara dhe të referuara

Pas themelimit të tij në vitin 2008, EULEX-it iu dha një mandat ekzekutiv në fushën e drejtësisë, që do të thotë se prokurorët dhe gjyqtarët ndërkombëtarë të EULEX-it i udhëhiqnin hetimet, ndjekjet penale dhe gjykimet e rasteve të krimeve të luftës, krimit të organizuar, korrupsionit dhe krimeve të tjera të rënda. Prej muajit qershor 2018, EULEX-i nuk e ka më këtë mandat dhe deri në dhjetor 2018 misioni e përfundoi transferimin e dosjeve përkatëse të rasteve tek autoritetet vendase të policisë, prokurorisë dhe gjyqësorit. Rastet e përmendura në këtë raport dhe të cilat ishin shqyrtuar nga EULEX-i gjatë mandatit të tij ekzekutiv, referohen si ish-rastet e EULEX-it.

Ish-rastet e EULEX-it⁵⁵

Rasti City Club (P 100/2018- P 253/2016 - PAKR 434/2018 - PKR 191/2020)

Më 21 korrik 2017, Prokuroria ngriti aktakuzë kundër Granit Elshanit (në paraburgim që nga tetori 2016) në Gjykatën Themelore të Pejës. Ai akuzohet se në janar 2010, në City Club në Pejë, e ka vrarë një person dhe ka plagosur dy persona, duke përfshirë Valdet Kelmendin, i cili ishte edhe caku. Ky sulm u vlerësua si i lidhur me një hakmarrje midis familjeve Elshani dhe Kelmendi, e cila kishte vazhduar për 15 vjet dhe gjatë së cilës ishin vrarë dhjetëra persona nga të dy familjet. Më 30 maj 2018, Gjykata Themelore e Pejës (P 253/2016) dënoi të pandehurin me një dënim unik prej 25 vjet burgim për vrasje të rëndë, tentimvrasje të rëndë, shkaktim të rrezikut të përgjithshëm dhe posedim dhe përdorim të paligjshëm të armëve. I pandehuri u ankua kundër aktgjyimit dhe më 16 tetor 2018, Gjykata e Apelit (PAKR 434/2018) e anuloi aktgjykimin e shkallës së parë. Rigjykimi filloi në janar 2019. Që atëherë gjykata i zhvilloi seanca rregullisht deri në mbylljen për shkak të pandemisë COVID 19 në mes të muajit mars 2020.

Në fund të verës 2020, gjykata vazhdoi gjykimin dhe zhvilloi disa seanca; shpallja e aktgjyimit ishte caktuar për datën 21 shtator, por në vend të kësaj, kryetari i trupit gjykues ka rihapur shqyrtimin gjyqësor, me arsyetimin se procedura e provave nuk ishte shteruar. Kryetari i trupit gjykues doli në pension në tetor 2020, dhe më pas Gjykata Themelore e Pejës e transferoi lëndën në Gjykatën Themelore të Gjakovës, pasi Gjykata Themelore e Pejës nuk kishte mjaft gjyqtarë në Departamentin e Krimeve të Rënda. Rasti duhej të rifillonte në Gjykatën Themelore të Gjakovës në nëntor 2020 (PKR 191/2020). Që atëherë, seancat janë mbajtur rregullisht.

Rasti Fadil Shabani (PPS 89/2011) , PAKR 282/2018 , PKR 82/2019)

Më 6 qershor 2014, Prokuroria ngriti aktakuzë kundër Fadil Shabanit pranë Gjykatës Themelore të Prishtinës. Ai akuzohej për kontrabandë me emigrantë.

⁵⁵ Përveç krimeve të luftës, të mbuluara në pjesën në vazhdim.

Më 19 mars 2018, Gjykata Themelore e Prishtina e shpalli fajtor dhe e dënoi me dy vjet burgim me kusht dhe 15 mijë euro gjobë. Më 10 gusht 2018, Gjykata e Apelit (GjA) (PAKR 282/2018) aprovoi pjesërisht ankesën e mbrojtësit duke ndryshuar gjobën në 8000 euro, por duke mbajtur dënimin me kusht prej dy vitesh burgim.

Në mars të vitit 2019, GJS e Kosovës vendosi që kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë, e parashtruar nga mbrojtja e Fadil Shabanit të miratohet dhe të anulohen aktgjykimet e mëparshme të Gjykatës Themelore të Prishtinës të datës 19 mars 2018 dhe të GjA të datës 10 gusht 2018 dhe e ktheu rastin në Gjykatën Themelore të Prishtinës. Në kohën e raportimit, rasti është në pritje të caktimit për rigjykim.

Rasti Grande I (PKR 305/2016) dhe Grande II (PKR 254/19)

Më 16 dhjetor 2016, Prokuroria ngriti aktakuzë kundër një grupi prej 20 të pandehurve, ku përfshihet Ukë Rugova, djali i ish-Presidentit Rugova, në Gjykatën Themelore të Prishtinës. Të pandehurit akuzoheshin për organizim dhe pjesëmarrje në një grup kriminal, kontrabandë me emigrantë dhe mbajtje në pronësi, kontroll ose posedim të paautorizuar të armëve. Aktakuza pretendon se të pandehurit kanë përdorë mënyra mashtruese për të marrë viza Schengen për qytetarët e Kosovës nga Ambasada e Italisë në Kosovë, duke përfituar kështu fitime të konsiderueshme materiale për veten e tyre.

Gjykatësi e ndau rastin në korrik 2019 në dy raste të veçanta për ta bërë rastin e menaxhueshëm. Grande I tani përfshinte pesë të pandehur, përfshirë Ukë Rugovën, ndërsa 15 të pandehurit tjerë ishin grupuar në Grande II. Gjykata ka mbajtur rregullisht seanca për rastin Grande I, deri në mbylljen për shkak të pandemisë COVID-19 në mes të muajit mars 2020. Grande I ishte pothuajse në përfundim të procedurës së provave të shqyrtimit gjyqësor pasi ishin dëgjuar pothuajse të gjithë dëshmitarët (me dhjetëra). Grande II po përparonte me një ritëm të arsyeshëm duke filluar nga janari 2020 deri në mbyllje për shkak të pandemisë. Megjithatë, ishte ende në fazat e para të gjykimit.

Të dyja rastet kishin kryetarin e njëjtë të trupit gjykues, i cili u ulë në detyrë nga Departamenti i Krimeve të Rënda në shtator 2020, kështu që të dyja rastet duhej të rifillonin dhe iu caktuan një kryetari të ri të trupit gjykues. Grande I rifilloi më 16 prill 2021, me seanca dëgjimore që zhvillohen rregullisht.

Seanca e parë dëgjimore e caktuar për rastin Grande II, më 6 maj 2021, ishte joproductive dhe nuk ka pasur seanca të tjera që nga ajo kohë pasi gjyqtari pret që rasti të transferohet në Departamentin Special të Gjykatës Themelore të Prishtinës.

Rasti Heckler dhe Koch (PKR 23/15)

Më 19 janar 2015, prokuroria ngriti aktakuzë kundër Armend Selimit dhe katër të pandehurve të tjerë të akuzuar për krim të organizuar, furnizim të paautorizuar, transport, prodhim, shkëmbim ose shitje të armëve, mashtrim dhe keqpërdorim të pozitës apo autoritetit zyrtar. Rasti ka të bëjë me blerjen e armëve nga kompanitë e huaja private nga Ministria e Punëve të Brendshme (MPB) me pretendim për keqpërdorim prej 3 milionë eurosh. Më 16 tetor 2019, Gjykata Themelore e

Prishtina vendosi që aktakuza të hedhet poshtë si e vonuar, ndërsa GJS-ja kishte vendosur më parë se duhet të fillojë procedura penale. Prokuroria parashtrroi ankesë kundër këtij vendimi të GJTH-së, i cili u pranua nga GJA-ja më 21 janar 2020. GJA vendosi të anulojë vendimin e lëshuar nga Gjykata Themelore e Prishtinës dhe ta kthejë rastin për rishqyrtim. Gjykata Themelore e Prishtina vendosi, për herë të dytë, të hedhë poshtë aktakuzën dhe të pushojë procedurën kundër të pandehurve. Ky aktvendim u apelua nga Prokuroria Speciale e Kosovës (PSRK), por GJA vendosi të lërë në fuqi aktvendimin e shkallës së parë. Prokuroria ka paraqitur kërkesë për mbrojtje të ligjshmërisë, e cila është hedhur poshtë si e vonuar nga GJS më 22 prill 2021.

Rasti Arratisja nga spitali (PKR 685/2016)

Më 17 nëntor 2016, Prokuroria ngriti akuza pranë Gjykatës Themelore të Prishtinës kundër të pandehurve Emrush Thaçi, Sami Lushtaku dhe të tjerëve, për pretendime të pjesëmarrjes në një grup më të madh të pandehurve të përfshirë në arratisjen nga Spitali Universitar i Prishtinës (QKUK) në maj 2014. Aktakuza i ngarkon njëzet e katër të pandehurit për kryerjen e pretenduar të veprave të ndryshme penale të tilla si “Arratisja e personave të privuar nga liria”, “Mundësimi i arratisjes së personave të privuar nga liria”, “Keqpërdorimi i pozitës ose autoritetit zyrtar”, “Lirimi i paligjshëm i personave të privuar nga liria”, “Ofrimi i ndihmës kryerësve pas kryerjes së veprave penale”, “Falsifikimi i dokumenteve”, “Pengimi i dëshmisë ose procedurës zyrtare”, “Frikësimi gjatë procedurave penale” dhe “Pjesëmarrje në një grup të organizuar kriminal”. Pas disa përpjekjeve të dështuara, seanca dëgjimore fillestare u zhvillua më 6 dhjetor 2017. Gjatë gjykimit, në fund të vitit 2019, e pandehura Myrvete Hasani, gruaja e Sami Lushtakut, u deklarua fajtores për “Mundësimin e arratisjes së personave të privuar nga liria në bashkëkryerje” dhe u dënua me gjashtë muaj burgim, i cili më pas u shndërrua në një gjobë prej 3500 eurosh si pjesë e një marrëveshjeje mbi pranimin e fajësisë. Më 20 shkurt 2020, gjykata, me qëllim të përshpejtimit të procedurës, vendosi të ndajë procedurën ndaj disa prej të pandehurve në lidhje me akuzat për frikësimin e dëshmitarëve. Më 14 Prill 2020, Gjykata Themelore e Prishtina shpalli aktgjykimin e saj në këtë rast, duke liruar nga akuza Sami Lushtakun dhe dy të akuzuarit e tjerë të profilit të lartë të “Rastit Drenica”, Sahit Jashari dhe Ismet Haxha, për arratisje nga paraburgimi në Spitalin Universitar të Prishtinës (QKUK) nga 20 deri më 22 maj 2014. Gardianët e burgut të akuzuar se ndihmuan në arratisjen e tyre u liruan nga akuza gjithashtu. I pandehuri Sami Lushtaku dhe tre të akuzuarit e tjerë, të cilët ishin punonjës të Burgut të Dubravës, janë shpallur fajtorë dhe janë dënuar për dy rastet e tjera të arratisjes të datës 21 gusht dhe 22 shtator 2015. Sami Lushtaku është dënuar me 12 mijë euro gjobë, ndërsa gardianët e burgut me nga 1 mijë euro.

Më 30 tetor 2020, GJA vendosi se apeli i PSRK-së ishte pjesërisht i bazuar dhe e dërgoi rastin e dy prej të pandehurve, të cilët ishin liruar nga akuza në shkallë të parë, për rigjykim në Gjykatën Themelore të Prishtinës. Bëhet fjalë për Emrush Thaçi, ish-Drejtor i Qendrës së Paraburgimit në Prishtinë, i akuzuar për “Keqpërdorim të pozitës apo autoritetit zyrtar”, dhe Nexhib Shatri, mjek në Qendrën e Paraburgimit në Dubravë, i akuzuar për “Keqpërdorim të pozitës apo autoritetit zyrtar” në lidhje me “Falsifikim të dokumenteve dhe mundësim të arratisjes së personave të privuar nga liria”. Po ashtu, GJA e pranoi pjesërisht apelin e PSRK-së lidhur me dënimet e tre zyrtarëve korrektues të Dubravës dhe i ndryshoi ato me dënime me kusht prej gjashtë muajsh

burgim, ndërsa GJTh kishte shqiptuar vetëm gjoba prej 1000 euro.. Vendimi i GJA konfirmoi gjithashtu parashkrimin e veprave penale ndaj tre të pandehurve të profilit të lartë. Sami Lushtaku, Sahit Jashari dhe Ismet Haxha, për arratisje nga paraburgimi në Spitalin Universitar të Prishtinës (QKUK) nga data 20 deri më 22 maj 2014. Pjesa tjetër e aktgjykimit të shkallës së parë mbeti e pandryshuar.

Më 16 mars 2021, seanca fillestare në rigjykimin e Emrush Thaçit dhe Nexhib Shatrit u mbajt në Gjykatën Themelore të Prishtinës dhe që atëherë seancat dëgjimore janë mbajtur rregullisht. Procedura ndaj tetë të pandehurve në pjesën e rastit që ishte ndarë në shkurt të vitit 2020 nuk ka filluar ende. Në këtë pjesë, që ka të bëjë me frikësimin e dëshmitarëve, të pandehurit e profilit të lartë, Sami Lushtaku dhe Ismet Haxha, akuzohen për veprat penale “Pengim i provës apo procedurës zyrtare”, “Frikësim gjatë procedurës penale” dhe “Pjesëmarrje apo organizim i grupit kriminal të organizuar”. “Kjo pjesë e rastit mbetet e joaktive dhe nuk pritet të mbahen seanca dëgjimore së shpejti, duke qenë se gjyqtari i caktuar deklaroi se aktualisht është i stërngarkuar me raste.

Rasti Toka 4 (PKR 130/2016)

Më 3 mars 2016, Prokuroria ngriti aktakuzë në Gjykatën Themelore të Prishtinës kundër 24 personave, përfshirë disa gjyqtarë. Rasti ka të bëjë me përfitimin e paligjshëm të pronësisë mbi një pjesë të madhe të tokës në pronësi shoqërore. Akuzat janë për krim të organizuar, pastrim të parave, lëshim i vendimeve të paligjshme gjyqësore dhe keqpërdorim i pozitës zyrtare në lidhje me ri-regjistrimin e tokës në pronësi shoqërore. Më 27 nëntor 2014, gjyqtari i procedurës paraprake kishte urdhëruar konfiskimin e përkohshëm të parcelave të tokës me vlerë përafërsisht 20 milionë euro. Më 26 tetor 2017, u mbajt seanca fillestare e parë e pasuar nga dy seanca të tjera në prill dhe maj 2019. Rasti tani është në fazën e shqyrtimit kryesor, megjithatë, asnjë seancë nuk është caktuar deri më sot. Pas kalimit të kryetarit të trupit gjykues në GJA në fund të vitit 2020, rasti duhej të ricaktohej. Kryetari i ri i trupit gjykues ka kërkuar nga KGJK-ja që rastin ta transferojë në Departamentin Special në Gjykatën Themelore të Prishtinës.

Rasti Medicus (PKR 315/2018)

Më 15 tetor dhe 20 tetor 2010, Prokuroria ngriti dy aktakuza në Gjykatën Themelore të Prishtinës (të bashkuara në një në nëntor 2010) kundër shtatë personave të akuzuar për trafikim të organeve njerëzore, krim të organizuar dhe krime të tjera të rënda. Aktakuza pretendon se, gjatë vitit 2008, në Klinikën Medicus u bënë me dhjetëra transplantime të paligjshme të veshkave. Të pandehurit kryesorë ishin urologu Lutfi Dervishi, i cili ishte pronar i klinikës, dhe djali i tij, Arban Dervishi, i cili e menaxhonte atë. Më 29 prill 2013, Gjykata Themelore e Prishtinës (trup gjykues me shumicë nga EULEX-it, d.m.th. shumica e gjyqtarëve në trupin gjykues ishin gjyqtarë ndërkombëtarë të EULEX-it) e dënoi Lutfi Dervishin me burgim prej tetë vjetësh dhe Arban Dervishin me burgim prej shtatë vitesh e tre muaj. Një tjetër i pandehur në këtë rast, Sokol Hajdini, krye-anesteziologu i klinikës, u dënua me burgim prej tre vjetësh. Më 6 nëntor 2015, Gjykata e Apelit (trupi gjykues me shumicë nga EULEX-i) e konfirmoi aktgjykimin.

Më 8 mars 2016, Arban Dervishi, dhe më 5 prill 2016, Lutfi Dervishi, paraqitën kërkesa për mbrojtje të ligjshmërisë kundër vendimit të Gjykatës së Apelit. Më 7 mars 2016, Sokol Hajdini gjithashtu paraqiti ankesë kundër aktgjykimit të njëjtë të Gjykatës së Apelit. Më 20 shtator 2016, Gjykata Supreme (trupi gjykues me shumicë nga EULEX-i), e liroi të pandehurin Sokol Hajdini nga akuza për krim të organizuar dhe e shpalli atë fajtor për veprën penale të dëmtimit të rëndë trupor. Më 15 dhjetor 2016, GJS, me një trup gjykues tashmë të përbërë nga shumica e gjyqtarëve vendorë, ka nxjerrë vendimin për kërkesat për mbrojtje të ligjshmërisë të paraqitura nga Arban dhe Lutfi Dervishi. Vendimi i tyre i anuloi dënimet në lidhje me Lutfi dhe Arban Dervishin dhe Sokol Hajdinin dhe e ktheu rastin në Gjykatën Themelore për rigjykim. Të pandehurit e tjerë ose ishin liruar më parë nga akuzat ose akuzat ishin hedhur poshtë. Më 11 janar 2017, Gjykata Themelore e Prishtinës caktoi paraburgimin ndaj Lutfi Dervishi dhe lëshoi një fletë-rreshtim ndërkombëtar kundër Arban Dervishit, i cili ishte në arrati.

Më 24 maj 2018, Gjykata Themelore e Prishtinës (trupi gjykues me shumicë nga EULEX-i) e shpalli Lutfi Dervishin fajtor për trafikim të personave dhe krim të organizuar dhe i shqiptoi një dënim prej shtatë vjet e gjashtë muaj burgim, një gjobë prej 8000 euro, dhe ndalim të ushtrimit të profesionit të urologut për periudhën dy vjeçare duke filluar nga dita e mbajtjes së plotë të dënimit me burg. Sokol Hajdini u shpall fajtor për lëndim të rëndë trupor dhe u dënua me një vit burgim.

Më 6 nëntor 2018, Gjykata e Apelit, duke vendosur mbi ankesat e të pandehurve Lutfi Dervishi dhe Sokol Hajdini kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore të Prishtinës të datës 24 maj 2018, e anuloi aktgjykimin dhe e dërgoi rastin përsëri në rigjykim të dytë. Aktgjykimi për Sokol Hajdinin ishte anuluar pasi vepra kishte arritur parashkrimin absolut. Arban Dervishi u kthye në Kosovë në vitin 2019 dhe ndaj tij u pezullua urdhër-arresti ndërkombëtar.

Më 20 janar 2020 seanca e parë në rigjykimin e dytë ndaj të pandehurve Lutfi dhe Arban Dervishit u shty. Seanca u caktua më 2 mars 2020, por nuk u mbajt për shkak të kufizimeve të lidhura me pandeminë. Seanca pasuese u mbajt më 27 tetor 2020, pas së cilës gjykimi u shty për një kohë të pacaktuar me qëllim që të jepej kohë për gjetjen e dëshmitarëve dhe që nga ajo kohë rasti ka mbetur joaktiv.

Rasti Muhamet Kamberaj dhe Makfir Spahiu (PP 67/12 - P 38/12)

Më 12 qershor 2012, prokuroria ka ngritur aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Mitrovicës për "Blerje, posedim, shpërndarje dhe shitje të paautorizuar të drogave të rrezikshme narkotike" dhe "Përdorim i armës" ndaj Muhamet Kamberajt dhe Makfir Spahiut. Që nga viti 2016, gjyqtari i rastit nuk kishte caktuar asnjë seancë dëgjimore, me arsyetimin se kishte një grumbullim shumë të madh të lëndëve dhe po ashtu vlerësimin e tij se lënda nuk do të konsiderohej prioritet. Më 29 shtator 2021, gjykata hodhi poshtë aktakuzën kundër Muhamet Kamberajt, pasi kishte marrë certifikatën zyrtare të vdekjes në emër të tij. Seanca fillestare në rastin kundër të pandehurit tjetër, Makfir Spahiu, ishte caktuar më 29 tetor 2021, por nuk ka mundur të mbahet për shkak të shtrimit në spital të avokatit mbrojtës.

Rasti Naser Kelmendi (PKR 32/2019)

Më 4 korrik 2014, Prokuroria ngriti aktakuzë në Gjykatën Themelore të Prishtinës kundër Naser Kelmendit për “Krim i organizuar”, “Vrasje e rëndë”, “Posedim, shpërndarje ose shitje e paautorizuar e narkotikëve” dhe “Prodhim dhe përpunim i paautorizuar i narkotikëve”. Më 1 shkurt 2018, gjykata e shpalli të pandehurin fajtor për veprën penale “Posedim, shpërndarje ose shitje e paautorizuar e narkotikëve” dhe e dënoi atë me 6 vjet burgim kurse e liroi nga të gjitha akuzat e tjera. Të dy palët u ankuan kundër këtij vendimi. Më 2 gusht 2018, Gjykata e Apelit e dërgoi rastin për rigjykim vetëm për veprën penale “Posedim, shpërndarje ose shitje e paautorizuar e narkotikëve”, e vërtetoi lirimin nga akuza nga Gjykata Themelore për akuzat e tjera dhe urdhëroi ndërprerjen e paraburgimit të Naser Kelmendit. Më 6 nëntor 2019, më shumë se një vit pas këtij vendimi nga Gjykata e Apelit, u mbajt seanca fillestare e rigjyimit kurse seanca e dytë u mbajt më 29 dhjetor 2019. Asnjë seancë nuk është mbajtur që atëherë. Problemi kryesor për vazhdimin e rastit është mungesa e një përgjigje zyrtare nga Bosnja dhe Hercegovina në lidhje me mundësinë e dëgjimit të një dëshmitari të mbrojtur. Ky është një nga ato raste që kryetari i trupit gjykues mendon se duhet të transferohet në Departamentin Special të Gjykatës Themelore të Prishtinës.

Rasti Olimpia (PKR 236/2017)

Më 21 korrik 2017, Prokuroria ngriti aktakuzë në Gjykatën Themelore të Prishtinës kundër Alban Dezdarit (në paraburgim nga 7 korrik 2017) dhe Bedri Krasniqit (në vuajtje të dënimit për një rast tjetër) me akuza për vrasje të rëndë. Ata dyshohet se kanë marrë pjesë në vrasjen e një zyrtari policor të UNMIK-ut dhe një zyrtari policor të Policisë së Kosovës në Podujevë në mars 2004, së bashku me katër autorë të tjerë, duke përfshirë dëshmitarin Shkumbin Mehmeti, i cili tashmë ishte dënuar me 30 vjet burgim në një gjykim tjetër për këtë vrasje më 9 nëntor 2007. Nga muaji prill 2019, gjykata zhvilloi rregullisht seanca deri në mbylljen për shkak të pandemisë COVID-19 në mes të muajit mars 2020. Rasti ka qenë joaktiv që atëherë. Kryetari i trupit gjykues doli në pension në maj 2021 dhe rasti u ricaktua. Ky është një nga rastet të cilat kryetari i trupit gjykues mendon se duhet të transferohet në Departamentin Special të Gjykatës Themelore të Prishtinës.

Rasti Olympus I (PKR 610/2016), i njohur gjithashtu si “Rasti Toka”

Më 24 tetor 2016, Prokuroria ngriti aktakuzë në Gjykatën Themelore të Prishtinës kundër Azem Sylës dhe të tjerëve. Bëhet fjalë për 22 të pandehur (nga të cilët 17 janë duke u gjykuar pasi katër të pandehur janë në arrati kurse një ndërroi jetë ndërkohë). Rasti ka të bëjë me pronësinë e kundërligjshme të një pjese të madhe të pronës shoqërore në periudhën prej vitit 2006 deri më tani. Pretendimet janë se grupi ka arritur ta regjistrojë pronësinë e këtyre pronave në dobi të tyre përmes veprimeve korruptive duke i shfrytëzuar personat në pozita kryesore në gjykata, zyrën kadastrale dhe Agjencinë Kosovare të Privatizimit. Vlera e përgjithshme e llogaritur e tregut e pronave është mbi 25 milion euro. Dy të pandehur janë në paraburgim. Prej muajit nëntor 2018, Gjykata Themelore e Prishtinës mbajti rregullisht seanca deri në mbylljen për shkak të pandemisë COVID-19 në mes të muajit mars 2020. Rasti ka qenë joaktiv që atëherë. Pas kalimit të kryetarit të trupit gjykues në GJA në fund të vitit 2020, rasti iu caktua një kryetari të ri në fillim të vitit 2021 dhe për këtë arsye do të duhet të rifillojë. Edhe për këtë rast kryetari (i ri) i trupit gjykues ka kërkuar kalimin e lëndës në Departamentin Special në Gjykatën Themelore të Prishtinës.

Rasti Olympus II (PKR 611/2016)

Më 24 tetor 2016, Prokuroria ngriti dy aktakuza në Gjykatën Themelore të Prishtinës në lidhje me rastet Olympus I dhe Olympus II në lidhje me pretendimet për një grup të organizuar kriminal që kishin përfituar në mënyrë të paligjshme pronësinë e një pjese të madhe të pronës shoqërore në periudhën prej 2006 deri 2016. Akuzat e aktakuzës për Rastin Olympus II kundër të pandehurve Baki Abdullahu, Hali Hyseni dhe 15 të pandehurve të tjerë janë vetëm për "Pastrim parash". Më 3 shkurt 2020, gjykata u përpoq ta mbajë seancën e parë dëgjimore, por kushtet ligjore nuk u përmbushën për shkak të mungesës së pesë të pandehurve, ku njëri prej tyre dyshohet se jeton jashtë vendit. Seanca dëgjimore e 17 mars 2020 u pezullua për shkak të situatës pandemike. Pas vonesave të gjata, seanca fillestare në këtë rast më në fund u mbajt më 31 maj 2021. Në korrik të vitit 2021, pas mbajtjes së seancës së dytë, gjyqtari i rastit e hodhi poshtë aktakuzën, pas së cilës prokurori i caktuar parashtrroi ankesë, ndaj së cilës është në pritje vendimi.

Rasti Salih Qitaku e të tjerët (PKR 591/16)

Më 15 shtator 2014, prokuroria kishte ngritur aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Prishtinës kundër Salih Qitakut, Fatmir Kastratit, Luan Miftarit dhe Sahit Sadriut për "Pjesëmarrje apo organizim në grup të organizuar kriminal" dhe "Kontrabandë me migrantë". Më 15 tetor 2015, Gjykata Themelore dënoi Salih Qitakun, Fatmir Kastratin dhe Luan Miftarin me katër vjet burgim dhe me gjobë nga 1000 euro, ndërsa Sahir Sadriun me tre vjet burgim dhe 500 euro gjobë. Më 9 shtator 2016, GJA anuloi vendimin e shkallës së parë dhe e dërgoi rastin në rigjykim. Më 12 korrik 2017 u zhvillua seanca fillestare e rigjyimit por u shty për një kohë të pacaktuar. Që atëherë, rasti ka mbetur në gjendje joaktive për shkak të numrit të madh të rasteve të caktuara për gjyqtarin, i cili përfundimisht doli në pension në maj 2021. Gjyqtari i ri i caktuar në këtë rast së fundi ka dorëzuar një urdhërarrest ndërkombëtar kundër tre të pandehurve që ndodhen jashtë vendit.

Rasti Touareg (P 176/2015)

Më 23 tetor 2015, Prokuroria ngriti aktakuzë në Gjykatën Themelore të Mitrovicës kundër tre vëllezërve Albert, Mentor dhe Arianit Beqiri dhe Vesat Imeri, duke i akuzuar ata për evazion fiskal në vlerë prej rreth 1.69 milion euro. Midis viteve 2011 dhe 2012, vëllezërit, pronarë të biznesit NTP Oil Kosova, dyshohet se kishin ofruar informacion të rremë në Administratën Tatimore në lidhje me të ardhurat e krijuara nga biznesi i tyre në mënyrë që të shmangnin pjesërisht ose plotësisht pagesën e taksave, tarifave ose kontributeve të parapara me ligj. Në kuadër të këtij konteksti, të katër të pandehurit dyshohet se ishin përfshirë në pastrim parash. Ky rast është joaktiv që nga korriku 2017, pasi kërkesa e palëve për ta hedhur poshtë aktakuzën u refuzua nga Gjykata Themelore. Kryetari i trupit gjykues doli në pension në maj të vitit 2021 dhe çështja iu ricaktua një gjyqtari tjetër, i cili që atëherë nuk ka ndërmarrë asnjë veprim.

Ish rastet e krimeve të luftës të EULEX-it

Rasti Darko Tasić (PKR 35/2018)

Më 26 prill 2018, Prokuroria ngriti aktakuzë kundër Darko Tasić pranë Gjykatës Themelore të Prizrenit. Akuzat kishin të bënin me dy incidente në mars 1999, në të cilat i pandehuri pretendohet se ka marrë pjesë në plaçkitje, vjedhje dhe shkatërrim të pronës, sulm të rëndë dhe mizori në një fshat në Komunën e Prizrenit dhe, pas dy dite, ka kryer veprën penale të përdhosjes së trupave të pajetë. I pandehuri kishte shërbyer në forcën policore jugosllave dhe pretendohet se ka kryer krimet në bashkëkryerje me të tjerët.

Më 22 qershor 2020, gjykata e shkallës së parë shpalli aktgjykimin e saj dhe shqiptoi një dënim prej 22 viteve burgim, që tejkalon maksimumin e përshtuar me ligj. Aktgjykimi i shkruar nuk e ka dhënë arsyetimin e nevojshëm për këtë tejkallim. I pandehuri parashtroi ankesë kundër këtij vendimi në Gjykatën e Apelit. Më 30 nëntor 2020, Gjykata e Apelit shpalli vendimin e saj, duke ndryshuar arsyetimin ligjor të vendimit dhe duke zbutur dënimin në 11 vjet burgim. Darko Tasiq ka paraqitur kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë në Gjykatën Supreme të Kosovës. Më maj 2021, Gjykata Supreme vendosi se kërkesa ishte e pabazuar dhe la në fuqi vendimin e Gjykatës së Apelit në tërësi.

Rasti Drenica I (PKR 74/2018)

Më 6 nëntor 2013, Prokuroria ngriti aktakuzë në Gjykatën Themelore të Mitrovicës kundër shtatë të pandehurve të akuzuar për kryerjen e krimeve të luftës kundër popullatës civile midis qershorit dhe shtatorit 1998 në lidhje me Qendrën e Paraburgimit të UÇK-së në Likoc në Skenderaj. Më 27 maj 2015, gjykata e shkallës së parë i liroi nga akuza të pandehurit Sabit Geci, Ismet Haxha, Sahit Jashari dhe Avni Zabeli, gjë që u konfirmua në shkallën e dytë nga Gjykata e Apelit më 15 shtator 2016. Sami Lushtaku u shpall fajtor në gjykimin e shkallës së parë për vrasje të rëndë dhe përgjegjësi komanduese për shkeljen e integritetit trupor dhe shëndetit të një numri të paidentifikuar civilësh dhe ai u ankua kundër këtij aktgjykimi. Ai u lirua nga akuzat për vrasje në shkallë të dytë me aktgjykimin e lartpërmendur të Gjykatës së Apelit të datës 15 shtator 2016. Më vonë, së bashku me Sylejman Selimin, ai u lirua gjithashtu nga akuza e mbetur për “Përgjegjësi komanduese” me vendim të Gjykatës Supreme të datës 3 korrik 2017, pas çka ai u lirua. Aktgjykimi i Gjykatës Supreme në Rastin Drenica I e konfirmoi dënimin nga Gjykata e Apelit të datës 15 shtator 2016 për Jahir Demakun (i cili në shkallën e parë ishte liruar nga akuza, por pas ankesës nga prokuroria u shpall fajtor nga Gjykata e Apelit) dhe për Sylejman Selimin për “Shkelje të integritetit trupor dhe shëndetit” të një mashkulli të paidentifikuar nga zona e Shipolit në Mitrovicë duke e rrahur atë vazhdimisht.

Më 11 qershor 2018, Gjykata Supreme e dërgoi lëndën për rigjykim në Gjykatën Themelore të Mitrovicës (pasi aktgjykimi i Gjykatës Kushtetuese i datës 7 qershor 2018 e kishte shfuqizuar aktgjykimin e GJS të datës 19 korrik 2017 në lidhje me “Rastin Drenica II” dhe e kishte dërguar atë për rishqyrtim) dhe të dy të pandehurit e dënuar janë liruar nga vuajtja e dënimit. Sidoqoftë, Jahir Demaku dhe Sylejman Selimi mbetën në burg për ta vuajtur dënimin e shqiptuar në lidhje

me vendimin Drenica II, derisa ata u liruan me kusht me vendimet e Panelit për Lirim me Kusht të datave 24 tetor 2018 dhe 25 janar 2019. Pas krijimit të Departamentit Special në Gjykatën Themelore të Prishtinës, Gjykata Themelore e Mitrovicës e dërgoi rastin në Departamentin Special të Gjykatës Themelore të Prishtinës, duke konsideruar se ai nuk ishte më nën juridiksionin e saj. Në prill 2019, Departamenti Special e ktheu rastin në Gjykatën Themelore të Mitrovicës, duke argumentuar se Gjykata Themelore e Mitrovicës tashmë kishte filluar gjykimin e këtij rasti dhe prandaj duhej ta përfundonte atë. Më 6 nëntor 2019, u caktuan dy anëtarë të trupit gjykues në Gjykatën Themelore të Mitrovicës, por seanca fillestare e caktuar për 26 dhjetor 2019 u shty për 25 mars 2020 me kërkesë të prokurorit. Për shkak të kufizimeve të lidhura me pandeminë, seanca dëgjimore e 25 mars 2020 nuk u mbajt. Seanca e caktuar për 7 dhjetor 2020 u anulua gjithashtu pasi u konfirmua se kryetari i trupit gjykues ishte infektuar me COVID-19. Dalja në pension e gjyqtarit, në fund të prillit 2021, shkaktoi vonesa shtesë. Si përmbledhje, tre vjet e gjysmë kanë kaluar pa ndonjë përparim që kur Gjykata Supreme e dërgoi rastin në Gjykatën Themelore të Mitrovicë për rigjykim në qershor 2018.

Rasti Fahredin Gashi e të tjerët (PKR 143/15)

Më 5 nëntor 2010, prokuroria ngriti aktakuzë në Gjykatën e atëhershme të Qarkut në Prishtinë kundër Fahredin Gashit për kryerjen e dyshuar të veprës penale të krimeve të luftës kundër popullatës civile, dhe kundër Hysri Gamës për dhënien e ndihmës autorëve pas kryerjes së veprave penale. Gjyqtari i caktuar e informoi EULEX-in se rasti ishte pezulluar, si rastet e tjera të PSRK-së, derisa të transferohej në juridiksionin e Departamentit Special. Mirëpo, kjo nuk ka ndodhur asnjëherë dhe rasti ka mbetur në Gjykatën Themelore të Prishtinës. Asnjë seancë dëgjimore në shqyrtimin gjyqësor nuk është caktuar deri më tani edhe pse rasti është transferuar nga EULEX-i në gusht të vitit 2015.

Rastet që nuk kanë qenë të EULEX-it⁵⁶

Rasti Gani Rama dhe Pal Lekaj (PKR 64/2018)

Më 26 maj 2016, Prokuroria ngriti aktakuzë kundër Gani Ramës pranë Gjykatës Themelore të Gjakovës. Në cilësinë e tij si zyrtar i Komunës së Gjakovës gjatë periudhës 2008-2012, i pandehuri pretendohet se ka tejkalar autorizimet e tij zyrtare në lidhje me subvencionet dhe prokurimin për 'përfitime të tij apo personave të tjerë, duke i shkaktuar dëme buxhetit komunal që arrinin gjithsej 218,956.67 euro. Më 13 shkurt 2017, Gjykata Themelore e liroi të akuzuarin nga akuza me arsyetimin se nuk ishte e mundur të dëshmohej se ai e kishte kryer veprën penale për të cilën akuzohej. Ky vendim u apelua nga Prokuroria dhe Gjykata e Apelit e ktheu rastin për rigjykim në Gjykatën Themelore. Më 9 shkurt 2018, Gjykata Themelore e Gjakovës prapë e liroi të pandehurin nga akuza, me arsyetimin e njëjtë si në gjykimin e parë. Prokuroria apeloj prapë dhe më 1 nëntor 2018, Gjykata e Apelit e miratoi ankesën dhe e ktheu rastin në Gjykatën Themelore për një rigjykim të dytë, duke u arsyetuar se gjykata e shkallës së parë e kishte bazuar gjykimin e saj tërësisht në opinionin e ekspertit financiar, i cili nuk kishte dhënë opinion të qartë dhe konkret në lidhje me pozitën e mbajtur dhe kompetencat e ushtruara nga i pandehuri në kohën e kryerjes së veprave të pretenduara.

Më 7 nëntor 2019, filloi rigjykimi i dytë në Gjykatën Themelore të Gjakovës, pasi që gjykata e kishte bashkuar rastin me rastin kundër ish-kryetarit të Gjakovës Pal Lekaj dhe të tjerët (PKR 16/2018), të cilët po ashtu ishin akuzuar kryesisht për veprën penale të keqpërdorimit të pozitës apo autoritetit zyrtar. Që nga fillimi i gjykitimit të bashkuar, janë mbajtur seanca të rregullta deri në kufizimet e ndërlidhura me COVID-19 në mesin e muajit mars 2020. Seancat rifilluan në verën e vitit 2020 dhe më 19 shkurt 2021 gjykata i dënoi Pal Lekajn dhe Ismet Isufin me nga një vit e gjashtë muaj burgim me kusht dhe Gani Ramën me një vit burgim me kusht. Veli Hajdaraga është dënuar me një vit e tetë muaj burgim me kusht dhe me gjobë prej 8 mijë euro. Dënimet me burgim nuk do të ekzekutohen nëse ata nuk kryejnë vepër tjetër penale brenda afatit të verifikimit prej dy vjetësh për secilin. Pal Lekaj, Ismet Isufi dhe Gani Rama i ndalohet ushtrimi i funksioneve në administratën publike apo shërbimet publike në afat prej dy vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të aktgjykitimit. Të katër të pandehurit janë të obliguar që bashkërisht ta kompensojnë Komunën e Gjakovës në shumë prej 69,786 euro brenda një viti nga dita e plotfuqishmërisë së aktgjykitimit. Në fund, gjykata e detyroi Veli Hajdaragën që të dëmshpërblejë organet tatimore në shumën prej 21,283 euro (tatime të papaguara) dhe me 3435 euro (kontribut pensional). Ndërkohë, të pandehurit e apelian vendimin dhe më 23 gusht 2021, GJA vendosi një rigjykim të ri për të cilin seanca fillestare ishte caktuar më 27 tetor, por përfundimisht nuk u zhvillua.

⁵⁶ Përveç rasteve të krimeve të luftës, të mbuluara në pjesën në vazhdim.

Rasti i Autostradës së Gjilanit (PPS 34/2019)

Në janar të vitit 2021, prokuroria ngriti aktakuzë kundër katër zyrtarëve në Ministrinë e Infrastrukturës para Gjykatës Themelore të Prishtinës për keqberje në lidhje me një proces tenderimi për ndërtimin e autostradës Prishtinë-Gjilan. Të pandehurit janë Betim Reçica (ish-sekretar i Ministrisë së Infrastrukturës), Isa Berisha, Leonora Limani dhe Mirdit Emini (zyrtarë në Ministrinë e Infrastrukturës). Betim Reçica akuzohet për disa vepra penale, duke përfshirë ushtrim të ndikimit, keqpërdorim të pozitës apo autoritetit zyrtar dhe pastrim parash. Tre të pandehurit e tjerë akuzohen për keqpërdorim të pozitës apo autoritetit zyrtar. Rasti bazohet në hetimet e kryera nga ish-Task Forca Anti-Korrupsion (TFAK). Në gusht 2021, GJA konfirmoi aktakuzën e ngritur nga Departamenti Special i Gjykatës Themelore të Prishtina dhe shqyrtimi kryesor ishte caktuar të fillonte më 22 shtator. Seanca dëgjimore u shty për 4 nëntor, dhe më pas përsëri për në janar 2022.

Rasti i hidrocentraleve (PS 17/2020)

Më 10 prill 2020, prokuroria ngriti aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Prishtinës kundër 19 të pandehurve, ku përfshihen katër ish-ministrat Besim Beqaj, Mimoza Kusari-Lila, Dardan Gashi dhe Nenad Rashiq. Të pandehurit akuzohen për veprën penale të Keqpërdorimit të pozitës apo autoritetit zyrtar në lidhje me pretendime për bartjen e gabuar, në vitin 2013, të katër hidrocentraleve nga Korporata Energjetike e Kosovës (KEK) tek Kompania e Shpërndarjes së Energjisë së Kosovës (KEDS) me qëllim që këto hidrocentrale të përfshihen në procesin e privatizimit të KEDS-it një konsorciumi turk, Limak-Calik. Vlera e hidrocentraleve llogaritet të jetë 12 milionë euro. Rasti është zbuluar nga Task Forca Anti-Korrupsion. Seanca fillestare u mbajt më 28 tetor 2020 dhe më 4 mars 2021, GJA vendosi për hedhjen poshtë të aktakuzës ndaj 13 të pandehurve. Shqyrtimi kryesor kundër gjashtë të pandehurve të tjerë, përfshirë katër ish-ministrat, filloi më 1 korrik 2021 dhe seancat janë në vazhdim.

Rasti i Ministrisë së Infrastrukturës (PKR 16/18)

Më 23 janar 2018, prokuroria ngriti aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Prishtina kundër dy zyrtarëve të Ministrisë së Infrastrukturës, Xhelil Bekteshi dhe Besim Tahiri, për keqpërdorim të pozitës zyrtare lidhur me procedurat e tenderit për projektin infrastrukturor “Zgjerimi i rrugës nacionale N-9”, me vlerë pothuajse 1 milion euro. Si sekretar i përgjithshëm në Ministrinë e Infrastrukturës, Bekteshi akuzohej se kishte bindur një zyrtar që të falsifikonte të dhënat në lidhje me datat e ofertave, për të favorizuar një nga konkurrentët, kompaninë NTT “Sallahu”. Në këtë rast akuzohet edhe pronari i kompanisë, Naim Sallahu, i cili pas marrëveshjes për pranimin e fajësisë me prokurorinë, është dënuar me gjashtë muaj burgim, duke e zëvendësuar me gjobë. Besim Tahiri akuzohej se në cilësinë e ushtruesit të detyrës së drejtorit të Divizionit të Prokurimit në të njëjtën ministri, ka ushtruar ndikim mbi kryetaren e komisionit të tenderit, në mënyrë që ajo të ndryshojë raportin e vlerësimit të tenderit në favor të Sallahut. Seancat

dëgjimore po zhvilloheshin rregullisht dhe më 6 gusht 2021 u shpall aktgjykimi. Si Tahiri ashtu edhe Bekteshi u dënuan me tre vjet burgim dhe u ndaluan nga ushtrimi i çdo funksioni në administratën publike për një periudhë prej dy vjetësh pas vuajtjes së dënimit me burg. Të dy janë obliguar që bashkërisht ta kompensojnë Ministrinë e Infrastrukturës me pothuajse 30 mijë euro.

Rasti i vrasjes së Oliver Ivanoviçit (PS 54/2019)

Më 16 janar 2018, udhëheqësi i “Iniciativës Qytetare Serbi, Demokraci, Drejtësi (GI SDP)”, Oliver Ivanoviq, u vra jashtë objektit të partisë në Mitrovicë. Autori nuk u identifikua. Më 3 dhjetor 2019, PSRK ka ngritur aktakuzë kundër gjashtë të pandehurve. Aktakuza pretendon se vrasësi u ndihmua nga tre zyrtarë të PK-së, Nedeljko Spasojevic, Marco Rosić (të dy në paraburgim) dhe Silvana Arsović (nën detyrim për t’u paraqitur në polici) dhe se dy zyrtarë të tjerë të PK-së, Dragiša Marković dhe Žarko Jovanović (të dy me detyrimin për t’u paraqitur në polici), kishin manipuluar provat pas vrasjes. Aktakuza gjithashtu pretendon se ka zbuluar një rrjet të organizuar kriminal, i cili kishte funksionuar që nga viti 2014 dhe në të cilin dyshohet se ishin pjesë zyrtarët e PK-së Spasojević dhe Rosić, së bashku me të pandehurin e gjashtë, Rade Basara (në paraburgim). Në prill të vitit 2021, kryetari i trupit gjykues refuzoi kërkesat për hedhjen poshtë të aktakuzës dhe kundërshtimet e provave, pas çka të pandehurit u ankuan në GJA. Më 6 korrik 2021, GJA e refuzoi kërkesën dhe filloi shqyrtimi gjyqësor dhe seancat janë në vazhdim.

Rasti Pronto (PKR 90/2018)

Më 6 prill 2018, Prokuroria ngriti aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Prishtinës me akuza të “Shkeljes së statusit të barabartë të qytetarëve dhe banorëve të Kosovës” kundër 11 të pandehurve, ku përfshihen disa zyrtarë të nivelit të lartë, si ish-deputetët e Kuvendit të Kosovës Adem Grabovci dhe Zenun Pajaziti dhe ish-ministri Besim Beqaj. Seanca dëgjimore fillestare është mbajtur më 15 nëntor 2018. Më 31 maj 2019, Gjykata e Apelit e konfirmoi aktakuzën, pas parashtrimit të ankesave nga të gjithë të pandehurit. Seanca e fundit dëgjimor me fjalën përmbyllëse u mbajt më 30 dhjetor 2019 dhe 3 janar 2020, të gjithë të pandehurit u liruan nga akuza meqë gjykata konsideroi se nuk ishte dëshmuar që të akuzuarit i kishin kryer veprat për të cilat akuzoheshin. Në mars të vitit 2020, prokuroria bëri ankesë kundër aktgjykimit dhe më 30 qershor 2020, GJA ndryshoi pjesërisht shkallën e parë: gjeti Adem Grabovcin, ish-kryetar i grupit të PDK-së në Kuvend dhe Ilhami Gashin, ish-sekretar në MPB dhe anëtar i PDK-së, fajtor për dy akuza për shkelje të statusit të barabartë të qytetarëve dhe banorëve të Kosovës. Gjithashtu, Sadat Gashi, këshilltar në MPB në atë kohë, u shpall fajtor për një pikë të akuzës.

Në korrik të vitit 2020, prokurori i PSRK-së apeloj kundër vendimit të GJA në GJS. si dhe të pandehurit. Pas ndryshimit nga ana e GJA të vendimit nga lirim prej akuzës në shpallje fajtor për dy pika, më 29 shtator 2020, GJS refuzoi si të pabazuara ankesat e avokatëve mbrojtës dhe të prokurorit dhe si rrjedhojë la në fuqi vendimin e dënimit të GJA të datës 30 qershor 2020. GJA

kishte dënuar Adem Grabovcin dhe Ilhami Gashin me një vit e dy muaj, dhe një vit e katër muaj burgim përkatësisht. Sadat Gashi, këshilltar në MPB në atë kohë, u shpall fajtor për një pikë dhe u dënua me tetë muaj burgim. Të gjithë u dënuan me kusht. Gjithashtu, të gjithëve iu ndalua ushtrimi i funksioneve në administratën publike ose shërbimi publik dhe iu hoq e drejta për t'u zgjedhur për një periudhë prej dy vjetësh pas mbarimit të dënimit përkatës me kusht.

Më 19 prill 2021, GJS i pranoi kërkesat e të akuzuarve për mbrojtjen e ligjshmërisë, i anuloi të dyja aktgjykimet dhe e ktheu rastin për rishqyrtim në GJA, me arsyetimin se GJA kishte bërë shkelje esenciale të dispozitave të procedurës penale, të cilat duhej të adresoheshin nga GJA. Më 9 shtator 2021, GJA lëshoi aktgjykim, duke pranuar pjesërisht ankesën e PSRK-së. Trupi gjykues ka ndryshuar pjesërisht aktgjykimin vetëm për të akuzuarin Ilhami Gashi dhe e ka dënuar me burgim me kusht prej një viti e katër muaj për veprën penale "Shkelje e statusit të barabartë të qytetarëve dhe banorëve të Kosovës". Ndërkaq ankesa ndaj Adem Grabovcit dhe Sadat Gashit u refuzua si e pabazuar, duke vërtetuar aktgjykimin e shkallës së parë, e cila më 3 janar 2020 i liroi nga akuza. Aktgjykimi i GJA e dënoi edhe Ilhami Gashin me ndalim shtesë të ushtrimit të funksioneve në administratën publike ose në shërbimin publik për një periudhë prej dy vitesh. Pas kësaj, prokuroria ka bërë ankesë pranë GJS..

Rasti Tolaj e të tjerët (PPS 33/2013 - PKR 382/2015)

Më 6 korrik 2015, Prokuroria ngriti aktakuzë në Gjykatën Themelore të Prishtinës kundër gjashtë të pandehurve: Ilir Tolaj, Zenel Kuçi, Bekim Fusha, Valentina Haxhijaj-Pacolli, Florije Tahiri and Remzije Thaqi me akuza për keqpërdorim të pozitës apo autoritetit zyrtar dhe shmangie të tatimeve. Bëhet fjalë për akuza se zyrtarë në Ministrinë e Shëndetësisë kishin marrë ryshfet për të dhënë kontrata shëndetësore. Më 6 qershor 2018, Gjykata Themelore e Prishtinës i liroi nga akuza të gjithë të pandehurit. Pasi gjykata konstatoi në vendimin e saj se nuk kishte dashje të drejtpërdrejtë nga ana e të pandehurve, prokuroria bëri ankim. Në datën 20 shtator 2018, çështja është regjistruar në GJA. Më 13 dhjetor 2019, GJA ka miratuar pjesërisht ankimin e prokurorisë. GJA e shpalli fajtor të akuzuarin për veprën e "Keqpërdorimit të pozitës apo autoritetit zyrtar" në bashkëkryerje dhe dënoi Ilir Tolajn me tre vjet, Bekim Fushën me dy vjet e katër muaj dhe Zenel Kuqin me dy vjet e tetë muaj burgim. Valentina Haxhijaj - Pacolli, Remzije Thaqi and Florije Tahiri u dënuan me nga gjashtë muaj burgim, Palët u ankuan në GJS e cila më 21 gusht 2020 e ktheu çështjen në GJA për shkak të shkeljeve esenciale të dispozitave të procedurës penale. Pas vendimit të GJS, më 24 dhjetor 2020, GJA rrëzoi ankimin e prokurorisë dhe la në fuqi vendimin e shkallës së parë për lirim nga akuza për të gjithë të pandehurit.

Rasti Veteranët (PKR 230/2018)

Në shtator 2018, Prokuroria ngriti aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Prishtinës kundër 12 personave në rastin që për publikun njihet si “Veteranët”, me akuza të keqpërdorimit të pozitës apo autoritetit zyrtar. Të pandehurit ishin Agim Çeku, Nuredin Lushtaku, Sadik Halitjaga, Shkumbin Demaliaj, Qelë Gashi, Shukri Buja, Ahmet Daku, Rrustem Berisha, Faik Fazliu, Smajl Elezaj, Fadil Shurdhaj dhe Xhavit Jashari. Ata akuzoheshin se kanë keqpërdorur pozitën e tyre si anëtarë të Komisionit Shtetëror duke u mundësuar pothuajse 20 mijë personave të përfitojnë beneficione për veteranë që nuk u takonin, duke i shkaktuar një dëm buxhetit të Kosovës në vlerë mbi 68 milionë euro. Shqyrtimi gjyqësor u shty për shkak të pandemisë. Më 19 janar 2021, Gjykata Themelore shpalli vendimin e saj, duke i liruar të 12 të pandehurit nga të gjitha akuzat. Prokuroria bëri ankesë në GJA, dhe vendimi i kësaj të fundit është ende në pritje.

Rastet e krimeve të luftës që nuk ishin të EULEX-it

Rasti Goran Stanišić (PPS 14/2018)

Më 6 shkurt 2020, Prokuroria ngriti aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Prishtinës kundër Goran Stanišić duke e akuzuar atë për krime lufte të kryera gjatë luftës në Kosovë kundër popullatës civile. Në prill 1999, i pandehuri pretendohet se ka marrë pjesë në një sulm të gjerë të policisë, dhe forcave ushtarake dhe paramilitare serbe në dy fshatra në Komunën e Lipjanit dhe në deportimin dhe vrasjen e civilëve.

Për shkak të masave të mbylljes në mars 2020 dhe shtyrjes së mëvonshme të procedurave gjyqësore, shqyrtimi gjyqësor filloi disa muaj më vonë dhe u zhvillua në kohën e duhur. Një vonesë e shkurtër ka ndodhur në periudhën prill 2021 deri në maj 2021 për shkak të pamundësisë së administratës së Gjykatës Themelore të Prishtinës t'i sigurojë avokatit mbrojtës përkthimin e procesverbaleve të seancave në gjuhën serbe. Me sa duket, kjo lidhej me faktin se në të njëjtën periudhë po gjykohej "Rasti Zoran Vukotiq IV". Shqyrtimi kryesor ka rifilluar më 27 maj 2021 me intervistimin e dëshmitarëve. Më 30 tetor 2021, palët dhanë deklaratën e tyre përfundimtare dhe më 5 tetor 2021, Gjykata Themelore e Prishtinës shpalli Aktgjykimin. Goran Stanišić u shpall fajtor sipas akuzës dhe u dënua me 20 vjet burgim.

Rasti Nenad Arsić (PPS 01/2016)

Në dhjetor 2019, Prokuroria ngriti aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Prishtinës kundër Nenad Arsić duke e akuzuar atë për kryerjen e krimeve të luftës kundër popullatës civile gjersa ishte duke shërbyer si pjesëtar i policisë serbe gjatë luftës në Kosovë. Më 21 maj 1999, i pandehuri pretendohet se ka marrë pjesë në një operacion kundër civilëve, qëllimisht ka vepruar në mënyrë çnjerëzore dhe ka cenuar integritetin fizik dhe mendor dhe mirëqenien e Jakup dhe Skender Shalës duke i rrahur ata për një kohë të gjatë me mjete të forta dhe duke u shkaktuar lëndime trupore të rënda, duke e fyer dhe poshtëruar Jakup Shalën dhe duke e trajtuar atë në mënyrë çnjerëzore. Aktakuza u konfirmua nga Gjykata Themelore e Prishtinës dhe gjykimi i shkallës së parë është mbajtur gjatë vitit 2020. Më 24 dhjetor 2020, Departamenti Special në Gjykatën Themelore të Prishtinës shpalli aktgjykimin, i cili e shpalli Nenad Arsić fajtor për pjesëmarrje në një operacion kundër civilëve shqiptarë të Kosovës më 21 maj 1999, duke i trajtuar ata në mënyrë çnjerëzore dhe duke shkelur integritetin fizik dhe mendor. Gjykata Themelore e Prishtinës shqiptoi dënimin prej gjashtë vitesh burgim. I pandehuri u ankua, por vendimi u konfirmua nga GJA më 12 maj 2021. Më pas, i pandehuri parashtrroi një kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë në GJS e cila ishte refuzuar më 20 tetor.

Rasti Remzi Shala (P 181/2016), i njohur edhe si “Rasti Mollakuqe”

Në tetor 2016, Prokuroria ngri aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Prizrenit kundër Remzi Shalës për krime të luftës kundër popullatës civile. I pandehuri kishte qenë pjesëtar i UÇK-së dhe siç pretendohet, së bashku me 5-6 pjesëtarë të tjerë të pidentifikuar të UÇK-së, ka rrëmbyer dhe vrarë Haxhi Perteshin më 26 qershor 1998. Më 3 korrik 2019, gjykata e shpalli të pandehurin fajtor për veprën penale të krimeve të luftës kundër civilëve dhe e dënoi atë me 14 vite burgim. I pandehuri parashtroi ankesë kundër këtij vendimi në Gjykatën e Apelit. Më 26 nëntor 2019, GJA miratoi pjesërisht ankesën dhe ndryshoi vendimin në 10 vjet burgim për krime lufte kundër civilëve. Pjesa tjetër e aktgjykimit mbeti e pandryshuar, ndërsa ankesa e palës së dëmtuar u refuzua si e pabazuar. Avokati i të pandehurit parashtroi kërkesë për mbrojtje të ligjshmërisë kundër këtij vendimi në bazë të shkeljes së të drejtës penale dhe shkeljes thelbësore të dispozitave të procedurës penale. Më 2 mars 2020, Gjykata Supreme vendosi sipas kërkesës dhe i anuloi të dy vendimet dhe e ktheu rastin për rigjykim në Gjykatën Themelore të Prizrenit, ku gjykimi është aktualisht në proces.

Rasti Zlatan Krstić/Destan Shabanaj (PPS 17/2019)

Në dhjetor të vitit 2019, Prokuroria ngri aktakuzë pranë Gjykatës Themelore të Prishtinës për një sërë akuzash kundës Zlatan Krstić dhe Destan Shabanaj, që të dy pjesëtarë të policisë serbe gjatë luftës në Kosovë. Zlatan Krstić u akuzua për shkeljen e rregullave të së Drejtës Humanitare Ndërkombëtare (Konventa e Gjenevës). Pretendimet ishin se, më 26 mars 1999, në një fshat në komunën e Ferizajt, duke e ditur dhe me qëllim, duke vepruar sipas planit dhe urdhrave të eprorëve të tij, ai mori pjesë drejtpërdrejtë në një sulm kundër popullatës civile. Pretendohet se i pandehuri mori pjesë në keqtrajtimin e rëndë të anëtarëve të familjes Nuha, i largoi ata me dhunë nga shtëpia e tyre, i trajtoi në mënyrë çnjerëzore, mori pjesë në shkatërrimin e paligjshëm dhe me qëllim të pronës së familjes, dëbimin e 15 anëtarëve të familjes dhe në marrjen peng të katër personave dhe kontribuoi në mënyrë domethënëse në trajtimin mizor, torturimin, gjymtimin dhe në fund vrasjen e tyre. Destan Shabanaj u akuzua për shkeljen e rregullave të së drejtës humanitare ndërkombëtare kundër civilëve. Pretendohet se më 1 prill 1999 ai urdhëroi që trupat e viktimave të luftës të varroseshin pa dinjitet dhe në kundërshtim me rregullat e luftës duke i urdhëruar pjesëtarët e policisë që trupat t'i zhvendosnin nga morgu i Prishtinës dhe që ata të hidheshin në një varr masiv të pashënuar.

Shqyrtimi gjyqësor është zhvilluar gjatë gjithë vitit 2020 dhe në fillim të vitit 2021. Më 23 mars 2021, Departamenti Special në Gjykatën Themelore të Prishtinës shpalli gjykimin. Të dy të pandehurit u shpallën fajtorë sipas akuzave. Zlatan Krstić u dënua me 14 vjet e gjashtë muaj burgim dhe Destan Shabanaj me shtatë vjet burgim. Të dy u ankuan në GJA. Më 2 dhjetor 2021, GJA la në fuqi vendimin e Gjykatës Themelore.

Rasti Zoran Djokić (PPS 23/2018)

Më 31 maj 2019, prokuroria ka ngritur aktakuzë për krime lufte pranë Departamentit Special në Gjykatën Themelore të Prishtinës kundër Zoran Djokić. Pretendohej se më 28 mars 1999, në Pejë, duke vepruar së bashku me një grup të organizuar kriminal të nacionalitetit serb, të veshur me uniformë policore, paramilitare dhe ushtarake, për të shkakuar vuajtje të mëdha, ka cenuar integritetin trupor apo shëndetin e qytetarëve shqiptarë të Kosovës dhe zbatoi masat e frikësimit ndaj popullatës civile të ceneshme duke plaçkitur, vrarë dhe dëbuar popullsinë civile të pambrojtur që nuk ishte e përfshirë drejtpërdrejt në konflikt. Me këtë rast, ai dyshohet se ka hyrë në shtëpitë e civilëve shqiptarë të Kosovës, i ka detyruar ata të largohen nga qyteti me familjet e tyre, u ka shkakuar vuajtje mendore, ka konfiskuar para dhe sende me vlerë, si dhe i ka keqtrajtuar fizikisht dhe psikikisht.

Shqyrtimi gjyqësor filloi më 4 dhjetor 2019 dhe përfundoi, pas disa vonesave të lidhura me pandeminë, më 4 shkurt 2021 me fjalët përfundimtare të palëve. Më 11 shkurt 2021, Gjykata Themelore e Prishtinës shpalli aktgjykimin. Zoran Gjokić u shpall fajtor dhe u dënua me 12 vjet burgim për kryerjen e veprës penale të krimeve të luftës kundër popullatës civile nga neni 142 lidhur me nenin 22 të Kodit Penal të Republikës Socialiste Federative të Jugosllavisë, lidhur me nenin 3 të Konventave të Gjenevës të 12 gushtit 1949 dhe nenin 4 të Protokollit 2 të datës 8 qershor 1977 Shtojca e Konventave të Gjenevës. Kundër këtij vendimi i pandehuri u ankua dhe më 12 tetor 2021, GJA mbajti një seancë të hapur, por vendimi është ende në pritje.

Rasti Zoran Vukotić IV (PPS 09/2018)

Më 6 mars 2020, prokuroria ngriti aktakuzë për krime lufte kundër Zoran Vukotić para Departamentit Special në Gjykatën Themelore të Prishtinës. Pretendohej se më 22 maj 1999, ai mori pjesë si pjesëtar i policisë serbe në një sulm të gjerë sistematik të ushtrisë, policisë dhe forcave paramilitare serbe kundër popullatës civile shqiptare të Kosovës në komunën e Vushtrrisë, si dhe në dëbimin e popullatës civile shqiptare të Kosovës, me të cilin pretendohet se ka ushtruar dhunë fizike, psikologjike dhe seksuale ndaj një femre shqiptare të Kosovës. Vukotić ishte ekstraduar nga Mali i Zi në nëntor të vitit 2016 dhe është në vuajtjen të dënimit pasi ishte dënuar në rastin “Vukotiq I”. Ai gjithashtu është i përfshirë edhe në disa raste të tjera të cilat janë në pritje në faza të ndryshme në Gjykatën Themelore të Mitrovicës (rigjykimi i një pjese të “Vukotiq I” dhe “Vukotiq II” dhe gjykimi i “Vukotiq III”). Shqyrtimi gjyqësor ka filluar më 15 qershor 2020 dhe përkundër disa vonesave për shkak të nevojës për përkthim të dokumenteve të shumta, seancat janë zhvilluar rregullisht. Më 5 korrik 2021, Vukotiq u shpall fajtor për të gjitha akuzat dhe u dënua me dhjetë vjet burgim.

 www.eulex-kosovo.eu

 [@eulex.kosovo](https://www.facebook.com/eulex.kosovo)

 [@eulexkosovo](https://twitter.com/eulexkosovo)

 [eulexkosovo](https://www.youtube.com/eulexkosovo)

